

त्रिलोकीचे राजे

प.पू.श्री बापुराव महाराज खातखेडकर व प.पू.श्री मायबाई महाराज खातखेडकर
यांचे समग्र जीवन दर्शन

श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम
श्री राम जय राम जय जय राम जय राम

॥ त्रिलोकीचे राजे ॥

प.पू.श्री बापुराव महाराज खातखेडकर

व

प.पू.श्री मायबाई महाराज खातखेडकर

यांचे समग्र जीवन दर्शन

भाग – १

-: लेखक :-

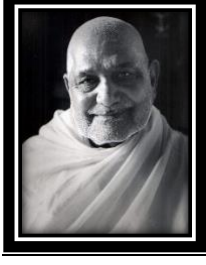
सुधीर अच्युतराव भालेकर, पुणे

-: प्रकाशक :-

मधुकर कृष्णराव खातखेडकर

एन १५, रेशिमबाग,

नागपूर

॥श्री गणेशदत्त गुरुभ्यो नमः॥

अखिल भारतीय त्रिपदी परिवार-इंदौर

नाना महाराज तराणेकर संस्थान

केंद्रीय कार्यालय-81/1, स्नेहलता गंज, इंदौर (म.प्र.), ४५२००३ दू.-०७३१-२५३ ८४७, मो.-९८९३०९२१९१

प्रमुख-डॉ. प्रदीप तराणेकर उपाध्य डॉ. बाबासाहेब तराणेकर

दिनांक-

शुभास्ते पंथानः

त्रिलोकीचे राजे या प. पू. बापुराव महाराज व प. पू. मायबाई खातखेडकर यांचे समग्र जीवनदर्शन या क्रमशः प्रसिद्ध होणाऱ्या ग्रंथ मालिकेस आमच्या मनःपूर्वक शुभेच्छा. सर्वश्री लेखक सुधीर अच्युतराव भालेकर, सध्या मुक्काम पुणे तथा प्रकाशक बापुराव महाराजांचे सुपरिचित चिरंजीव प्राध्यापक मधुकर कृष्णराव खातखेडकर, रेशीमबाग, नागपूर यांचे ह्या निमित्ताने मनःपूर्वक अभिनंदन. यांच्या मुळेच वर्तमान नवीन तरुणवर्ग भाविकांना प.पू. बापुराव महाराजांचे व प. पू. मायबाई महाराजांचे विस्तृत जीवन चरित्र वाचनासाठी उपलब्ध होत आहे. क्रमशः प्रकाशित होत जाणाऱ्या ग्रंथपुष्पांवरूनच चरित्र ग्रंथाची व्याप्ती व विस्तार वाचकांच्या व भक्तांच्या निश्चित लक्षात येईल.

पन्नास वर्षांपूर्वी श्री मार्तंड महिमा ग्रंथाला प. पू. बापुराव महाराजांच्या शुभेच्छा नाना महाराज परिवाराला प्राप्त झाल्या होत्या. त्या ग्रंथ प्रकाशन सोहळा कार्यक्रमात स्वतः मधुकराव व डॉ. भालेकर उपस्थित होते हे मला अजूनही स्मरणांत आहे.

मी स्वतः बापुराव महाराजांचे व मायबाईंचे दर्शन घेतले ते साधारण १९६६ मध्ये. महाराज तेव्हा महाल भागामध्ये जानेफळकर यांच्या वाड्यात रहात होते. माझा नाना महाराजांबरोबर उन्हाळ्याच्या महिन्यात त्या वेळेस महाराजांच्या घरीच मुक्काम झाला. त्या विशिष्ट मुक्कामात महाराज व मायबाई यांच्या बरोबरच, बाबासाहेब, मंदावहिनी, मोठ्या प्रमिला वहिनी, मधुकराव, बाळासाहेब, सुधाताई, सिंधुताई, डॉ. अण्णासाहेब भालेकर, अंबुताई, अनिल, सुधीर, दिलीप, मुकुंद, जयंत, नंदु व अन्य भालेकर मंडळी, बाबाजी गायकी, तेलंग शास्त्री बुवा, बुरंगी बुवा, राजकारणे, मोहरील मंडळी आणि सर्वांचाच नुसताच परिचय झाला असे नाही. तर पुढे १९७० मध्ये जेव्हा मी रेशीमबाग मध्ये एम.एस.सीच्या कॉलेज शिक्षणासाठी राहायला आलो तेव्हा या परिचयामुळे मी या सर्वमंडळींबरोबर घरचाच एक सदस्य होऊन गेलो अशी माझी भावना आहे. त्या वेळेस महाराज नुकतेच रेशीमबागेत राहावयास आले होते. साधारणपणे १९७१ साली मधुकराव यांचे लग्न झाले व त्यामुळे नंदा वहिनींशी पण परिचय होऊन त्यांनी ही मला आपले मानले. तो माझ्या नागपूर निवासाचा महाराजांच्या १९७२ च्या निर्वाणापर्यंतचा कालावधी माझ्या आयुष्यातील अविस्मरणीय कालावधी आहे असे मी समजतो. महाराज स्वतः गादीवर बसले असतांना भजन व गौळण म्हणणे आणि त्यांनी विशिष्ट पध्दतीने

खांदे उडवून भाव प्रकट करणे. कुटलेल्या विड्याच्या पानाचा प्रसाद हातावर ठेवणे अशा लहान लहान आठवणी माझ्या स्मृतीत अजूनही तितक्याच ताजेपणाने जागृत आहेत. खापरखेड्याचा भागवत सप्ताह आणि त्यांत महाराज व मायबाई यांची दिंडीसारखी मिरवणुक सर्व खातखेडकर मंडळींबरोबर माझ्याही स्मरणांत आहे. रेशीमबागेत थोडी तब्येत बिघडली तर एकटेच लहानग्या रमेशला बरोबर घेऊन सायकल रिकशात बसून असोलकरांकडे तब्येत बघायला आलेले महाराज मला अजूनही स्मरणांत आहेत.

महाराजांच्या निर्वाणानंतर मायबाईंच्या आश्रयाखाली असणाऱ्या कुटुंबियात १९९४ पर्यंत मी देखील घरातलाच एक म्हणून होतो हे देखील मला आवर्जून सांगावेसे वाटते. मला आठवते १९७४ साली बाळासाहेब यांचे लग्न होऊन वृंदा वहिनी आल्या आणि त्यांनी ही आपल्या परिवारात मला सामावून घेतले. या सर्व मंडळी सोबत भागवत सप्ताहाच्या शेवटी किंवा जन्माष्टमीच्या रात्री भजन, भारुड, फेरफुगड्या व चिवड्याचा फराळ करून तिथेच मुक्काम अशा माझ्या उत्सवांच्या आठवणी आहेत.

महाराजांच्या उत्सवातच मी कीर्तनकेसरी प. पू. भाऊसाहेब शेवाळकर महाराज यांचे कीर्तन ऐकले, अंध व उत्कृष्ट पेटी वादक राजाभाऊ देशपांडे व तबलावाले श्री विजू यांची साथ पाहिली. आदरणीय रामभाऊ तथा नानासाहेब शेवाळकर, मोठे बाळासाहेब शेवाळकर यांच्या बरोबर प्रवचन सेवा महाराजांसमोर रुजू केली व उपरणे डोक्यावर घेऊन पद म्हणणाऱ्या भागवतकार शेवाळकर महाराजांबरोबर सुद्धा भजनाचा आनंद घेतला. १९९४ मध्ये नागपूर सोडतांना जरी एकाअर्थी आम्ही मायबाईंचा निरोप घेतला पण मायबाई असे पर्यंत त्यांचे नागपूरांत आल्यावर दर्शन घेतले नाही असे कधीही झाले नाही.

आज प. पू. बापुराव महाराज व प.पू.मायबाई महाराज यांच्या निकटच्या मंडळींना असतील तशा असंख्य आठवणींचा समृद्ध साठा आमच्याकडे आहे व त्या आठवणी केव्हाही महाराज वा मायबाईंचा विषय निघाला की तत्क्षणी प्रकट होतात.

मायबाईंच्या पश्चात सर्वच खातखेडकर मंडळी, कुटुंबीय, भालेकर मंडळी, आणि तरुण मंडळी ह्यांनी ती उत्सवाची, उपासनेची परंपरा तशीच व्यवस्थित पणे सुरू ठेवली आहे याचे आम्हाला समाधान वाटते. विशेषतः महाराजांचे कार्य उत्तम प्रकारे पुढे चालले हे विशेष आहे.

या ग्रंथाच्या प्रकाशन प्रसंगी हे विशिष्ट कार्य व महाराजांचे व मायबाईंचे विस्तृत चरित्र भक्तांसमोर आणणाऱ्या श्री मधुकरराव तथा श्री सुधीरराव व समस्त सहकारी मंडळींना नाना महाराजांचे, बापुराव महाराजांचे व मायबाई महाराजांचे उत्कृष्टतम शुभ आशिर्वाद प्राप्त होवोत हीच महाराजांच्या चरणी प्रार्थना.

डॉ. बाबासाहेब तराणेकर

प्रमुख, नाना महाराज तराणेकर संस्थान, इंदौर

अखिल भारतीय त्रिपदी परिवार

प्रकाशकाचे मनोगत

सत्यरूपो सत्यशीलः सत्यधर्म परायणः ।

सत्यवादी विदेही च बापुराव नमोस्तुते ॥

“त्रिलोकीचे राजे” प.पू.श्री बापूराव महाराज खातखेडकर व प.पू.श्री मायबाई महाराज खातखेडकर यांचे समग्र जीवन दर्शन हे गद्य रूपात प्रकाशित करताना अत्यंत आनंद होत असून धन्यतेचा अनुभव करीत आहे. संत सहवासात प्रत्यक्ष अनुभवलेल्या आठवांची एक विलक्षण अशी जाणीव आज या प्रसंगी मला होत आहे. यापूर्वी प.पू. महाराजांचे चरित्र पोथी रूपात व स्मरणिके द्वारे तसेच प.पू. मायबाईंचे संक्षिप्त जीवन परिचय हे स्मरणिके द्वारे प्रकाशित झाले आहे. परंतु “त्रिलोकीचे राजे” हे पुस्तक या संतद्वयींच्या समग्र जीवनाचा परिचय करून देणारे आहे.

साधारण दहा-बारा वर्षांपूर्वी लेखक श्री सुधीर भालेकर यांनी या संतद्वयींची समग्र जीवनावरील माहिती गोळा करून शब्दबद्ध करण्याची कल्पना मांडली होती. त्यांनी त्यासाठी अपार कष्ट घेऊन पूर्णत्वास आणण्याचा प्रयत्न केला हे फारच कौतुकास्पद आहे.

श्री सुधीर भालेकर लिखित ही ग्रंथसंपदा शब्दातीत आहे. तसेही संतमंडळींना शब्दबद्ध करणे अतिशय अवघड असे काम आहे. “जे शब्दात न साठवे ते “परब्रह्म”. ते आपल्या सदगुरुमय झालेल्या मातापित्याच्या पुण्याईने, प.पू.श्री नाना महाराजांच्या आशिर्वादाने, पूर्णत्वास नेण्याचा एक दृढ संकल्प मनाशी बांधून, त्या अनुषंगाने सतत कार्यरत राहणे नि संकल्प सिध्दीस नेणे याला “श्री गुरुकृपाहि केवलम्” असेच म्हणावे लागेल.

या भुतलावर संतांच अवतरण आणि कार्य मानवाचे कल्याण करण्यासाठीच होत असतं. सापेक्ष दृष्टीने बघितलं तर संतांचा दर्जा, महानता ईश्वरापेक्षा कणभर श्रेष्ठच मानला जातो.

निर्गुण निराकार परब्रह्माला सगुण रूपात आणून त्याची ओळख जनसामान्यांना करून देण्याच श्रेष्ठतम कार्यही संतच करीत असतात. षड्रूपी मायेच्या प्रवाहात अडकलेल्या सामान्य जीवाला नाम साधनेद्वारे भवसागरातून पार करण्याच, अव्यक्त रूपात वसलेल्या परमेशाला ओळखण्याच, गुणगान करण्याच बळही आम्हाला संतांकडूनच मिळत असतं.

आमच्या चांगल्या वाईट कर्माचा, सुखदुःखाचा, पापपुण्याचा लेखाजोखा ठेवण, हिशोब ठेवण या साठी कां आमच्या जीवनात संतांचा प्रवेश? नव्हे नव्हे हा हिशोब ठेवायला तर ईश्वराने वेगळी योजनाच केलेली आहे. किंबहुना हे त्या जगन्नियत्याचेच काम आहे.

या सगळ्या चक्रव्यूहातून जीवात्म्याला सुखरूप बाहेर काढून, त्याला अंतरात्म्याची ओळख पटवून “पैलतिरी” पोहोचविण्याच कर्तव्यही संतच करतात.

“तत्सुखे सुखित्वम् “ हे तर संताचे ब्रीद आहे. त्यासाठी तर ते भक्तांचा मुक्तीचा मार्ग प्रशस्त होईस्तोवर जागृत असतात.

संतांनी आम्हाला भक्ती, प्रेम, ज्ञान, भाव, दया, क्षमा, शांती या सर्व गुणांनी अलंकृत तर केलच परंतु तो एक निर्गुण, निराकार परमात्मा “चैतन्यमयी” कसा आहे नि ते ओळखायला “भक्ती महासागरात पोहायच कौशल्यही शिकविण्याच महानतम कार्यही केल. या कर्तव्याच निर्वहन करताना संतांनी प्रदर्शन मात्र कधीच केले नाही. मानव जातीवरच नव्हे तर त्या परमपित्यावरही उपकारच केलेत. कारण संतकार्यच असे आहे.

“जगतारण कारण देह धरे

सतसेवा करे जग पाप हरे।

आम्ही पशुवत वागत असताना हळुवारपणे नामसाधनेची गोडी लावून माणूस म्हणून तर जगायला शिकवलेच पण त्याही पेक्षा आम्ही ईश्वराचे अंश आहोत याची जाणीव करून दिली.

सतत “भक्तकल्याणाचा” विचार करणारा संत महिमा शब्दातीत आहे. संत कसे वागतात -

हर रंग में सेवकरुप रहे

अमृतजल का गुण फूंक रहे।

सत्कर्म करे और चुप रहे

भले छाव मिले या धूप रहे।

निस्पृही बने जग में विचरे

रहे वो धीर गंभीरी में ।

ही संताची वागण्याची अजब अशी तऱ्हा असते आकलना पल्याड. म्हणूनच जावे ज्याच्या वंशी तेंव्हा कळे असे म्हणतात.

असेच निःस्पृहपणे वागून, सदगुरूंच्या अचाट श्रध्देचे संपूर्ण शरणागतीने गोडवे गात अचेतन अवस्थेतून चेतन रूपात मानव कल्याण करण्याची महान मनीषा ठेवणारे नि त्यानुसार आचरण करणारे

“संत” म्हणून विदर्भ प्रांतात नावरुपास आलेले नि ज्यांच नाव मोठ्या श्रध्देनी विदर्भ प्रांतात घेतल जातं असे संतशिरोमणी प.पू. श्री बापुराव महाराज आणि भगवतीस्वरुपा प.पू मायबाई खातखेडकर.

साधारणतः इसवी सन १८९६-१९७२-२००२ असा हा कालखंड आहे.

या संतद्वयींचा संक्षिप्त परिचय नाथ महाराजांच्या खालील ओवी वरून लक्षात येईल -

“मज माजी रंगली चितवृत्ती । तयालागी विसरला गृहासक्ती । तयासी गृहस्थाश्रमीच माझी प्राप्ती ।

निश्चये जाण उद्धवा ॥”

गृहस्थाश्रमाचे खंडे पुरस्कर्ते, एकांतिक सद्गुरु निष्ठ, सहज समाधी योग, भागवतमय जीवन, श्रीमद् भागवत, नवनाथ कथा, हनुमान चालीसा, गोपाल सहस्रनाम, विष्णुसहस्रनाम, हरिपाठ, व्यंकटेश स्तोत्र हे आवडते ग्रंथ, षड्विंशत संपूर्ण नियंत्रण, निष्काम कर्मयोगी, निर्भीडता, अजातशत्रु, धनसंपदा व कीर्ती पासून सदैव दूर राहणारे, सद्गुरुचरणी ‘मेरा मुझमें कुछ नहीं जो कुछ है सो तोर’ हा भाव, मैं तो उनका बापू बेटा म्हणत पराकोटीची लीनता, पराकोटीची सद्गुरु निष्ठा अशी अनेक गुणवैशिष्ट्यांनी अलंकृत प.पू. श्री बाबासाहेब महाराजांचे असे कृष्ण स्वरूप अंतरंग शिष्य, ‘एक तत्त्व नाम दृढ धरी मना’ या तत्त्वावर चालत असंख्य भक्तांच्या जीवनात कृष्ण भक्तीचा सुगंध बहरविणारे महान संत प.पू. श्री बापुराव महाराज खातखेडकर.

प.पू. मायबाई तर योगिनीच. भक्त हृदयात नित्य वास करणारी, मायेचा महासागर, पति सेवा श्रेष्ठ मानणारी, विशाल परोपकारी वृत्ती, राम रंगी रंगलेली, पती सेवेत परमात्मस्वरूप बघणारी, प्रपंचात दक्ष, व्यवहारात चोख, सद्गुरु निष्ठ, अन्नदानांत साक्षात ‘अन्नपूर्णा’ ही प.पू. मायबाईची गुणवैशिष्ट्ये.

हे पुस्तक पूर्णत्वास नेण्यास प.पू. बापुराव महाराज, प.पू. मायबाई महाराज व प.पू.नाना महाराज तराणेकर यांचे आशीर्वाद लाभले. त्याशिवाय हे शक्य नव्हते. या संतत्रयींबद्दल किती कृतज्ञता व्यक्त करू. आम्ही सर्व भक्तजन सदैव या संतत्रयींचे सदैव ऋणी राहू.

प्रस्तुत लेखक साधारणपणे दहा-बारा वर्षे या संतद्वयींच्या सान्निध्यात राहिले असल्यामुळे व त्यांचे वडील पू. डॉ. अण्णासाहेब भालेकर आणि आई पू. अंबुताई भालेकर यांच्या पुण्याईमुळे या संतद्वयींच्या जवळ व सहवासात राहिले. या पुस्तकातील बहुतेक प्रसंगाचे ते साक्षीदार आहेत. हीच अनुभवांची गाठोडी चरित्र रुपाने शब्दबद्ध करण्यात ते यशस्वी झाले. ही सगळी सद्गुरुंचीच योजना असते. त्यांच्या प्रभावी , प्रासादिक लेखणी द्वारे सर्व प्रसंगाचे यथायोग्य वर्णन या चरित्र ग्रंथात आलेले आहेत. तसेच माहिती संकलन करून त्यांनी सोप्या भाषेत यथायोग्य वर्णन या चरित्र ग्रंथात मांडले आहे.

हा संतद्वयींचा समग्र जीवन दर्शन ग्रंथ सर्व भक्तमंडळींना उपासना मार्गातील “मुक्तीचा सोपान” ठरावा व परमार्थ मार्गावर मार्गदर्शक ठरावा ही मंगल कामना आणि अनंत शुभेच्छा.

सरतेशेवटी या निष्काम संतद्वर्यांना हेच मागणे मागतो -

कर लूं निश्चय मन बुद्धि से

सदा समर्पित रहूं ।

कर्म करूं पर कभी ना अभिमानु,

सदा परम परायण रहूं ।

एक ही लक्ष्य भगवत कृपा संपादन,

नहीं मांगू कछुऔर ।

सच्चा भक्त बनूं नाम सुमिरूं

सदा सेवा में रत रहूं ॥

अनंत शुभेच्छा!शुभम् भवतु !!

॥श्रीराम जयराम जय जय राम ॥

॥ श्रीकृष्ण गोविंद हरे मुरारे,

हे नाथ नारायण वासुदेव ॥

आषाढ पौर्णिमा (गुरुपौर्णिमा) शके १९४३

दिनांक : २३ जुलै २०२१

भवदीय

मधुकर कृष्णराव खातखेडकर

एन-१५, रेशिमबाग,

नागपूर

लेखकाचे निवेदन

॥ पूज्य नानामहाराज प्रसन्न ॥

॥ पूज्य बापूराव महाराज व पूज्य मायबाई महाराज प्रसन्न ॥

॥ पूज्य आगाशे काका माउली प्रसन्न ॥

“त्रैलोक्यात तुझाचि आश्रय मला तू गाय मी वासरु ।

माझे तू कुलदैवते जिवलगे तू माय मी लेकरु ।

सेवाहीन अनाथ दीन असता विश्वंभरे पोषिले ।

माझे त्वा अपराध सर्व सखया सर्वोत्तमा सोषिले ॥

गुरुमाऊली माझे अपराध पोटात घालून माझ्या चुका माफ करते हे मला माहित आहे. माझी ताकत व लिखाणाची कला अंगी नसताना त्यांनी मला प्रेरणा द्यावी व त्यांचे गुणगान लेखणीत उतरून घ्यावे ही त्यांचीच इच्छा.

२०१० साली मी पूज्य बाबासाहेब, मधुकरराव व बाळासाहेब यांना सांगितले की आपण पूज्य बापूराव महाराज व पूज्य मायबाई महाराज यांचा जीवन प्रवास पाहिला आहे. तेव्हा गद्य रूपात त्यांची माहिती आपल्याकडून व भक्तांकडून संकलन करावी. नंतर ती माहिती गद्यरूपात मराठी जाणकारांकडून लिहून घेता येईल. या प्रस्तावाला लगेच दुजोरा मिळाला. या सर्वांनी माहिती संकलनाची व गद्यरूपात लिहिण्याची जबाबदारी माझ्यावरच सोपविताना सांगितले की ज्या अर्थी सुधीर तुला ही प्रेरणा महाराजांनी दिली तेव्हा लिखाणाचे काम पण महाराज तुझ्याकडून करून घेतील.

काही संकेत मिळाल्यावर मी २०११ साली माहिती संकलनाला सुरुवात केली. पुण्यावरून नागपूरला अधून मधून येवून माहिती संकलनाचे काम, भक्तांच्या भेटी, माहिती लिहिणे अशी सुरुवात केली व हळूहळू जीवन परिचय लिखाणाला सुरुवात झाली. प्रापंचिक महा अडचणीला २०१३ साली सुरुवात झाली आणि लिखाणाची गती मंदावली. २०१५-१६ साली काही लिखाण खातखेडकरांना पाठविले. त्यांनी पूज्य विनायकराव थेरगांवकर, पूज्य श्रीकांत गोडबोले महाराज व काही भक्तां बरोबर लिखाणाचे वाचन केले. मला सूचना व

कौतुकाची थाप मिळत गेली. पुढील भाग लिहिण्याची स्फूर्ती मिळाली. २०१७ पासून प्रापंचिक आघाताने चिंता वाढली आणि मनस्थिती ने साथ न दिल्यामुळे लिखाण थांबले.

मला विश्वास आहे की उर्वरित लिखाण पूज्य महाराज व पूज्य मायबाई लवकर पूर्ण करून घेतील व आपल्या भक्तांना वाचनाचा आनंद देतील. यासाठी त्यांना वारंवार विनंती परिसावी गुरुमाऊलीची पूर्ण कृपा व्हावी.

मी मुळात मराठी भाषेत निपुण नाही. त्यामुळे जे लेखणीतून अवतरले ते वाचक आणि भक्तगण गोड मानून घेतील ही अपेक्षा आहे. जे चांगले ते गुरुमाऊलीचे आहे त्रुटी ह्या माझ्या आहेत. आपल्या अज्ञानी भक्ताला क्षमा असावी.

वयाच्या पाचव्या वर्षापासून या संतद्वयींनी मला जवळ केले जेव्हा ते माझे वडील पूज्य डॉ.अण्णासाहेब भालेकर व आई पूज्य अंबुताई यांचे १९५२ साली गुरु झाले. त्यांनी माझ्या लहानपणी आई वडील यांना संकेत दिला होता की या पोराला त्यांचेकडे ठेव. तो योग शिक्षण निमित्त आला. मला १९६१ ते १९७२ सालापर्यंत जानेफळकर वाड्यात आणि रेशिमबागला 'राधाकृष्ण निवास' येथे या संतद्वयींच्या घरात राहता आले. पुढे १९७५ साली पुण्याला बदली होईपर्यंत आई बाबा बरोबर या संतद्वयींच्या घराशेजारीच राहिलो.

या संत सहवासात सदर पुस्तकातील प्रसंगाचा मी साक्षी आहे. मी घरातील एक सभासद आहे असे खातखेडकर मंडळी मानतात. या सर्वांचे प्रेम व संबंध आज सुद्धा दृढ असल्यामुळे आमच्या पाठीशी ते सदैव आहेत याचा प्रत्यय येतो.

या पुस्तकाच्या निर्मितीसाठी अनेकांनी सहकार्य केले. भक्तांनी आणि खातखेडकर मंडळींनी खास माहिती पुरविली व माझ्या माहितीला दुजोरा दिला. या सर्व भक्तांचे, खातखेडकर मंडळी स्वर्गीय पूज्य बाबासाहेब, स्वर्गीय पूज्य प्रमिला वहिनी, पूज्य मंदा वहिनी, पूज्य मधुकरराव, पूज्य सौ.नंदा वहिनी, पूज्य बाळासाहेब, पूज्य सौ. वृंदा वहिनी, पूज्य सुधाताई चौथाईवाले व, पूज्य सिंधुताई देशपांडे आणि पूज्य विनायकराव थेरगांवकर यांच्या अफाट स्मृतीला अभिवादन करून त्यांचा ऋणनिर्देश आवश्यक आहे. यांच्या योगदानाशिवाय मी लिखाण करू शकलो नसतो. पूज्य वृंदा वहिनींनी पुस्तक प्रकाशित होण्यासाठी खूप कष्ट घेतले त्यांचे विशेष आभार.

माझे बंधू ती. अनिल भाई, दिलीप, मुकुंद, जयंत, नंदकिशोर यांनी माहिती संबंधी मोलाची मदत केली. आज आपण त्रिलोकीचे राजे हे पुस्तक रूपात वाचू शकतो याचे टायपिंगचे, फोटो, सजावट संबंधीचे कष्ट घेतले ते सर्व मुकुंद भालेकर यांनी घेतले. यासाठी माझ्या भावाचे आभार आणि ऋणनिर्देश कसे करू. त्यांची ही सेवा सद्गुरू चरणी रुजू आहे असे मी समजतो. तसेच मुखपृष्ठची सजावट सौ. केतकी प्रसाद भालेकर हिने करून सद्गुरू चरणी आपली सेवा अर्पित केली. तिची ही सेवा सद्गुरू चरणी रुजू आहे असे मी मानतो. पूज्य श्री श्रीकांत गोडबोले महाराज व भक्तांनी लेखन वाचनासाठी त्यांचा बहुमोल वेळ

दिला त्यांचा मी आभारी आहे. या पुस्तकात अनेक भक्तांचा नकळत वा माहिती संकलन न झाल्यामुळे त्यांचा उल्लेख किंवा काही प्रसंगाचा उल्लेख करता आला नाही. याबद्दल मी सर्वांचा क्षमाप्रार्थी आहे.

त्रिलोकीचे राजे लिखाण कसे असावे हे ठरविताना माझी पत्नी सौ. स्वाती हिने सूरदास आणि त्यांचे शिष्य मन, बुद्धी, चित्त, अभिमान, विवेक यांचा रूपात्मक वापर करावा ही कल्पना सुचविली. तिने प्रूफ वाचन आणि लिखाणात दुरुस्ती सुचवून मला सहकार्य केले. तिने अशाप्रकारे गुरुमाऊलीची सेवा केली.

मी या गुरुदेवांचे समग्र जीवन दर्शन दाखविण्याचा तोकडा प्रयत्न केला. हे मला माहित आहे. संतांच्या लीला शब्द समुद्रात सामावणे कदापिही शक्य नाही. म्हणून वाचकांना विनंती आहे की संताबद्दल लिहिलेले चार शब्द गोड मानून घ्यावे.

गुरु सेवक

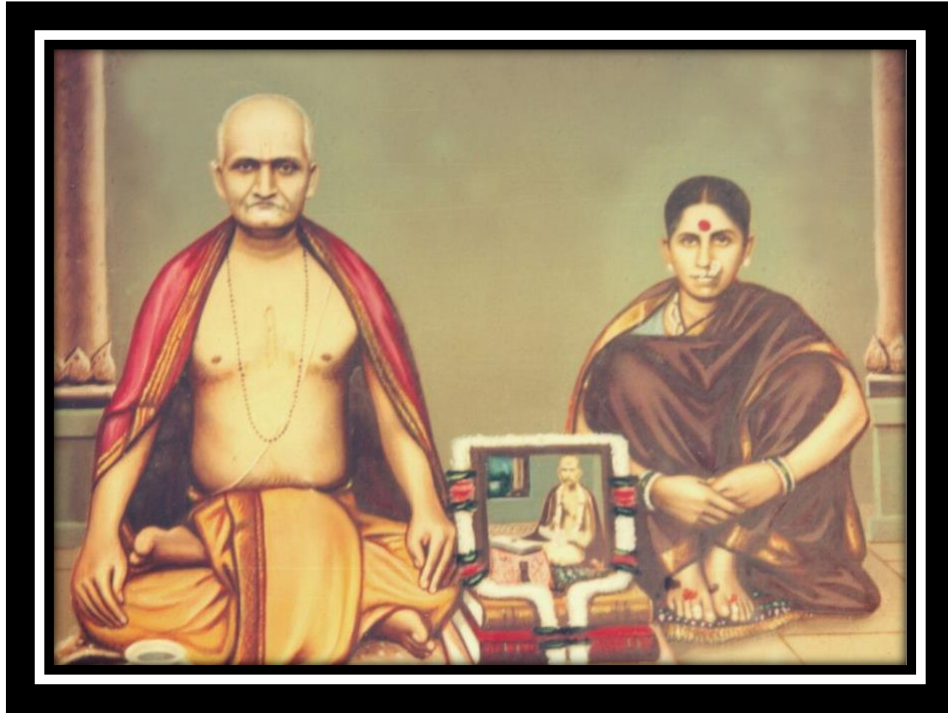
सुधीर भालेकर, पुणे

दिनांक : २३ जुलै २०२१

आषाढ पौर्णिमा (गुरु पौर्णिमा) शके १९४३

प.पू.समर्थ सद्गुरु बाबासाहेब महाराज गढीकर

प.पू.समर्थ सद्गुरु बापुराव महाराज व प.पू.समर्थ सद्गुरु मायबाई महाराज खातखेडकर

प.पू.बापुराव महाराज व प.पू.मायबाई महाराज यांची गादी

प.पू.मायबाई महाराज व त्यांच्या पादुका

प.पू.श्री बापुराव महाराज व प.पू.श्री मायबाई महाराज यांच्या पादुका

प.पू.श्री नाना महाराज तराणेकर, प.पू.श्री बापुराव महाराज व प.पू.श्री मायबाई महाराज

प.पू. बापुराव महाराज व प.पू. मायबाई कडील देवघर

प.पू. बापुराव महाराज पादुका

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

संत श्रेष्ठ परब्रह्म
प.पू.श्री बापुराव महाराज खातखेडकर आणि
प.पू.श्री मायबाई महाराज खातखेडकर समग्र जीवन दर्शन

ॐ नमोजी आद्या । वेद प्रतिपाद्या ॥
जय जय स्वसंवेद्या । आत्मरूपा ॥१॥

देवा तूंचि गणेशु । सकळमति प्रकाशु ॥
म्हणे निवृत्ति दासु । अवधारिजो जी ॥२॥

अकार चरण युगुल । उकार उदर विशाल ॥
मकार महामंडल । मस्तकाकारें ॥३॥

हे तिन्ही एकवटले । तेथें शब्दब्रह्म कवळलें ॥
ते मियां श्रीगुरुकृपें नमिलें । आदिबीज ॥४॥

आतां अभिनव वाग्विलासिनी । जे चातुर्यार्थ कलाकामिनी ॥
ते श्रीशारदा विश्वमोहिनी । नमिली मीयां ॥५॥

श्रावणातल्या सरी संपल्या तरी हलक्यासरी अधून अधून आनंदाने भूदेवीला भिजवून जायच्या. आज सूर्य देवतेला नभमंदिरात प्रवेश करायला वेळ होता. वातावरणात उल्हासित करणारा गारवा होता. अशात मला जाग आली. सुखावणाऱ्या वातावरणात नादब्रह्माचा मिलाफ झाला. पू. ज्ञानेश्वर माऊलीने प्रकट केलेली गजानन स्तुती कानावर आली. गजानन मंदिरातून मंत्रबोल व आरतीची रेकार्ड लावली होती. सर्वानाच गजानन स्तुती ऐकू आली. गुरुस्मरण करून पू.नाना महाराज, पू.बापुराव महाराज, पू.मायबाई महाराज, पू.काका (आगाशे) आणि परब्रह्म श्रीकृष्णाला नमस्कार करून मी सकाळच्या विधिला सुरवात केली लगेच पुढचे भजन कानावर आले.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

ओंकार स्वरूपा, सद्गुरु समर्था
अनाथाच्या नाथा, तुज नमो
तुज नमो, तुज नमो, तुज नमो

नमो मायबापा, गुरुकृपाघना
तोडी या बंधना मायामोहा
मोहोजाळ माझे कोण नीरशील
तुजविण दयाळा सद्गुरुराया, तुज नमो ॥१॥

सद्गुरुराया माझा आनंदसागर
त्रैलोक्या आधार गुरुराव
गुरुराव स्वामी असे स्वयंप्रकाश
ज्या पुढे उदास चंद्र रवी
रवी, शशी, अग्नि, नेणती ज्या रूपा
स्वप्रकाशरूपा नेणे वेद, तुज नमो ॥२॥

एका जनार्दनी, गुरुपरब्रह्म
तयाचे पै नाम सदा मुखी
तुज नमो, तुज नमो तुज नमो ॥३॥

आज श्री गजानन आणि सद्गुरु हे नादब्रह्मातून प्रकटले. भाद्रपदातील गणेश चतुर्थी जवळ आली. आता सर्वांकडे गणपती बसणार. घरा घरातून सार्वजनिक वातावरणात भक्तीरसाचा लोट वाहणार. आज काही वेगळीच अनुभूती येत आहे, ही जाणिव झाली. या भक्ती सुगंध वातावरणामुळे मन तृप्त झाले.

माझी पत्नी सौ.स्वातीला घेऊन प्रभात फेरीला निघालो व गजानन मंदिरात दर्शनाला आलो. आरती संपून काही मंडळी भजन म्हणत होती. कर्णमधुर स्वरांबरोबर टाळ, तबला व हार्मोनियमची साथ मनाचा ठाव घेत होती. ऐकू येणाऱ्या भजनात इतकी आर्तता होती की "देह जावो अथवा राहो, पांडुरंगी दृढ भावो" असे झाले होते. पू.बापुराव महाराज, पू.मायबाई महाराज, पू.नाना महाराज आणि पू.आगाशे काका माऊली हे आपल्या पासून दूर गेले आहेत अशी भावना मनात आली. ही संत मंडळी या क्षणी भेटावे असे झाले. आम्ही दोघे त्या सूरदास यांच्या भजनात रंगलो.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

निसिदिन बरसत नैन हमारे।

सदा रहत पावस ऋतु हम पर, जबते स्याम सिधारे ॥ ध्रु. ॥

अंजन थिर न रहत आँखियन में, कर कपोल भये कारे ॥ १ ॥

कंचुकि-पट सूखत नहिं कबहुँ, उर बिच बहत पनारे ॥ २ ॥

आँसू सलिल भये पग थाके, बहे जात सित तारे ॥ ३ ॥

'सूरदास' अब डूबत है ब्रज, काहे न लेत उबारे ॥ ४ ॥

आम्हा दोघांच्या डोळ्यात अश्रु आले. संत-सद्गुरु स्मरणाचा आम्हाला एकीकडे आनंद झाला. ज्या आंधळ्या व्यक्तित्वने भजन म्हटले त्या व्यक्तीची आमची ओळख झाली.

मी त्यांना सूरदास म्हटले आणि नमस्कार केला. पत्नीने पण नमस्कार केला. सूरदास म्हणाले "असेच सुप्रभाती भेटत जा".

सूरदास बरोबर त्यांचे शिष्य होते. त्यांची ओळख झाली. सूरदासांच्या साथीला हार्मोनियमवर चंचल गतिने बोट फिरविणारे मनसाराम होते. तबल्यावर लय टिकविणारे चित्तरंजन, टाळावर स्वर आणि बोल याला पकडून ठेवणारा समदृष्टि देणारा विवेक भजनाच्या गतिवर अंकुश ठेवायचे कार्य करणारा होता. भक्तांच्या मनात भक्तीभाव फुलविणारा आत्माराम हा भजनात भगवंताला साद घालीत होता. मी सूरदासांना विचारले की आपला एक साथीदार दिसत नाही? सूरदास हसून म्हणाले " समजलो. अभिमान बद्दल बोलताय? तो माझ्या साथीला अधून मधून येतो."

आम्ही सर्व गजाननाला नमस्कार करून घरी परतलो. आज पू.बापुराव आणि पू.मायबाई महाराजांची आठवण दिवसभर येत होती. आम्ही दोघांनी त्यांच्या पोथीचे पारायण केले. या पठणातून त्यांचे चिंतन होऊ लागले. समाधान वाटले.

या आठवणीच्या पूरात असे वाटू लागले की गजाननाने या संतद्वयीचे जीवन वर्णावे. भगवंत आणि संत हे परब्रह्मच आहेत. म्हणून या परब्रह्माचे शारदा मातेने प्रज्ञा देऊन शब्दामृताचा घडा भक्तांच्या प्राशनाकरिता उपलब्ध करावा.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

ईश्वर पवित्र संकल्पाला सहस्रकराने साथ देतो. या वेळी मी सद्गुरु आणि ईश्वराला वरील संकल्प सांगून विनंती केली की चरित्ररूपी अमृताचा घडा भक्तांसाठी मिळावा. संत हे विश्व कल्याणासाठीच असतात ना?

" जगाच्या कल्याणा संतांच्या विभूती । देह कष्टविती उपकारे । "

आपले सद्गुरु कृपाळू आणि कनवाळू आहेत. माझ्या संकल्पाला त्यांनी बीजामृतासह सिंचन केले. अंकुर उमलले. भाव स्फुरला. मला आनंद झाला.

आता सूरदास मला त्यांच्या शिष्य साथीदारांसह रोज भेटू लागले. या भेटीत ते संत चरित्रावर संवाद करून भक्तीचा मळा फुलवू लागले. आम्ही सर्व एकाग्रतेने संत चरित्रावर चर्चा करू लागलो. अनेक अद्भुत संतकथा ऐकल्या. ते अध्यात्मिक गूढ अर्थ सांगून शंका निरसन करीत होते.

आज सूरदासांनी वीसाव्या शताब्दीमध्ये प्रगट झालेले संत श्रेष्ठ पू.बापुराव महाराज खातखेडकर आणि पू.मायबाई महाराज खातखेडकर यांचे चरित्र सांगायला सुरवात केली.

सूरदास म्हणाले "संतकथा ऐकण्यात अवीट गोडी असते. संतांचे जीवन जाणण्याची भक्तांना उत्कंठा असते. भगवंत प्राप्तीचे मार्ग आणि रहस्य श्रीमद्भगवद्गीतेत सांगितले आहेत. कष्ट, त्याग, ध्यास, विश्वास, दृढ धारणा, विवेक ठेवून जीवन कृष्णमय घडविणे. हे साधे कार्य नाही. संत कृष्णमय झाले की भगवंत त्यांच्याकडून भक्तांसाठी सद्गुरुरूपाने मार्गदर्शन करून घेतो. मानवाला मिळालेल्या चैतन्यमय शरीराला कर्म आणि भावाचे वरदान आहे. याचा उपयोग भगवंत प्राप्तीसाठी व्हावा म्हणून संत सद्गुरुरूपाने वाट दाखवून भक्तांना खऱ्या परब्रह्माची ओळख करून देतात. भाग्यवान माणूस भक्त बनतो आणि त्याला योग्य सद्गुरु भेटतात. आता मी पू.बापुराव महाराज खातखेडकर आणि पू.मायबाई महाराज खातखेडकर या संतांचे चरित्र सांगणार आहे."

बुधराम, चित्तरंजन, आत्माराम सूरदासची वाट बघत जागेवर बसले. थोड्याच वेळात विवेक आणि मनसारामने सूरदासला धरून जागेवर बसविले. आज अभिमान येणार नव्हता. बुधराम म्हणाला "आम्हाला ज्ञात नसलेल्या पती-पत्नी असलेल्या दोन श्रेष्ठ संतांच्या कथेला सूरदास सुरवात करीत आहेत. आज आम्हाला "सोनियाचा दिनु" आहे." चित्तरंजनने या संतांच्या फोटोसमोर सुगंधित उदबती लावली. यामुळे चंदनाचा सुगंध वातावरणात दरवळला. त्यानंतर त्याने सूरदासांना विनंती केली की या चरित्र कथेतून आम्हा पर्यंत भक्ती सुगंध पसरवा.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

मनसाराम म्हणाला "मला स्वस्थ राहून शांतपणे कथा ऐकली पाहिजे." त्यावर चित्तरंजन म्हणाला "मी व विवेक तुला येथे धरून ठेवू आणि आत्माराम जवळच तू बैस. तू शांतच असावे त्याशिवाय कथेची गोडी आम्हाला मिळणार नाही."

सूरदासकडून नामदेव, चोखामेळा, नरहरी सोनार, ज्ञानेश्वर माऊली, तुकाराम, सोपान, मुक्ताबाई, जनाबाई अशा अनेक संतांची चरित्रे ऐकली. हे सर्व संत महाराष्ट्रातीलच आहेत. आज विदर्भातील संतांमध्ये ज्यांची गणना होते त्या दोन संतांचे म्हणजे पती-पत्नीचे एकत्र चरित्र ऐकण्याचा योग आहे म्हणून सर्वांना आनंद होत आहे. असे सूरदास म्हणाले.

सूरदास म्हणाले श्रीकृष्ण भगवद्गीतेत सांगतात –

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत ।

अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् ।

धर्मसंस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे ॥

कलियुगात धर्मग्लानि वेळोवेळी येणारच आहे. तेव्हा जगाच्या कल्याणासाठी परमेश्वराला जन्म घेऊन धर्म आणि सदाचरण संस्थापन करण्यासाठी जन्म घेणे आवश्यक आहे. तो संतरूपाने लोककल्याणार्थ जन्म घेतो.

"प्रकृति स्वामधिष्ठाय संभवाम्यात्ममायया"

म्हणून प्रकृतिच्या आधीन होऊन अजन्मा परमेश्वर जगात अवतीर्ण होतो. असे श्रीकृष्ण म्हणतात.

चित्तरंजन म्हणाला "आपण अनेक संतांचे जीवन बघितले तर ते सगुण परमेश्वराची भक्ती करतात असे दिसते. पू. ज्ञानेश्वर माऊली, संत तुकाराम, संत तुलसीदास, संत सूरदास, संत नामदेव, संत मीराबाई अशा अनेक संतांनी भजन, कीर्तन, प्रवचन करून आणि संत वाङ्मय निर्माण करून लोकांना मार्गदर्शन केले. त्यांनी भक्ती मार्गाचा प्रसार केला. परमेश्वराबद्दल श्रद्धा आणि विश्वास लोकांमध्ये वाढविला. हे संत परमेश्वररूप आहेत. ते सद्गुरु आहेत. हे खरे आहे ना?"

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

यावर सूरदास म्हणाले "हे संत परमेश्वरच आहेत. निजरूप अनुभव त्यांच्या जवळ आहे. संत म्हटला की तो आत्मानुभव घेऊन परमेश्वराला ज्ञानरूपाने जाणतो. हेच ज्ञान तो त्यांच्या शिष्यांना देऊन पथदर्शक होतो." म्हणून संत परमेश्वरच आहे व वंदनीय आहेत. ते सच्चिदानंदरूप आहेत. शंकराचार्य म्हणतात –

"अहं निर्विकल्पौ निराकार रूपो
विभुर्व्याप्त सर्वत्र सर्वेन्द्रियाणि
सदा मे समत्वं न मुक्तिर्न बन्धः
चिदानंदरूपः शिवोऽहं शिवोऽहं ।"

परमेश्वर हा निराकार निर्विकल्प असून जगात सर्वत्र सारखा व समान व्याप्त असून त्याला कोणी बांधू शकत नाही. तो मुक्त आहे. तो सत् चित् आनंदरूप आहे. तोच शिवरूप आहे. हाच तो सद्गुरु परब्रह्म आहे.

मनसाराम लगेच म्हणाला आपण आरती म्हणतोच ना !

"सच्चित् आनंदात्मारामा सुखकंदा
जयदेवा जय ब्रह्मस्वरूपा श्रीसद्गुरुनाथा
आरती ओवाळूनी तव चरणी ठेवीतो माथा ॥"

सूरदास म्हणाले की आता शांतपणे ऐका –

मी प्रवचना निमित्त वर्धा व वर्धेजवळ आर्वी या तालुका गावी गेलो होतो. तालुका आर्वी हे अमरावती जिल्ह्यात असून संतांचेच गाव आहे. तसे विदर्भ ही संतांचीच भूमि आहे. आर्वी परिसराला त्यात विशेष स्थान आहे. येथे संत श्री आप्पाजी महाराज घाटे, संत श्री तात्याजी महाराज घाटे, संत श्री भगवंतराव महाराज (त्यांना गुरुजी म्हणत) आणि पू. मायबाई नावाची संत यांचे आजही स्थान त्या ठिकाणी आहे. या संतांवर श्रद्धा ठेवणारे अनेक भक्त आज ह्यात असून त्या त्या स्थानावर आज त्यांचे भक्त येतात, पूजा करतात व स्थानावर उत्सव होतो. भक्त स्वतः प्रापंचिक अडचणीचे समाधान या स्थानावर करून घेतात. या संतांचा संबंध पू.बापुराव महाराज व पू.मायबाई बरोबर आला हे पुढे कथेत सांगणार आहेच.

आर्वीपासून आष्टी नावाचे एक गाव साधारण १२ कि.मी.वर आहे. या गावी एकेकाळी म्हणजे १९४८ पूर्वी २००च्यावर ब्राह्मण कुटुंब राहत होती. महात्मा गांधींच्या हत्येनंतर आणि नोकरीच्या व्यवसायानिमित्त या लोकांनी महाराष्ट्रातील शहराकडे स्थलांतर केले. आज येथे फक्त ४-५ ब्राह्मण कुटुंब राहतात. त्यांत देशपांडे, राजकारणे यांचे नांव घेता येईल. या कुटुंबात आजही शेती असून काही मंडळी नोकरी करतात.

परमेश्वर संतरूपाने सर्व क्षेत्रात काम करतो, असे अनेक संतांच्या चरित्रावरून दिसते. जन्म होताच हा जीव संत होणार आहे हे कोणालाच कळत नाही. संताचा जीवन प्रवास सुरु झाल्यावर त्यांच्या संतगुणाचे प्रकटीकरण समाजामधे होत असते. त्यांचे व्यवहार व अलौकिक कार्य सूर्याच्या तेजाप्रमाणे अद्भुत तेजस्वी असते. सामान्यापेक्षा वेगळे कार्य

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

लोकांना सहज आकर्षित करते. म्हणूनच संतांचे चरित्र ऐकल्यावर ती व्यक्ति साधी व्यक्ति नसून गुण विशेषाने आणि व्यवहारात कर्मयोगाने असाधारण होती आणि व्यवहारात असामान्य आहे असे दिसले की समाज त्यांना संत म्हणून मानतो. प.पू.बापुराव व प.पू.मायबाई महाराज यांचे कार्य विदर्भात विशेषत्वाने झाले. परमेश्वराची इच्छा भागवत धर्म, भक्ती, भगवंताच्या नामाचा प्रसार या दोघांकडून व्हावा म्हणूनच यांचा जन्म वर्धा आणि आष्टी येथे झाला. हिंगणघाट, वणी, चंद्रपूर आणि नागपुर येथे वास्तव्य झाले. त्यांनी अनेक कुटुंब व भक्तांवर कृपा करून धर्माचरण व भक्तीची गोडी लावली.

सूरदास पुढे सांगत होते की संतांचे जन्म क्षेत्र व कर्म क्षेत्र वेगळे असू शकतात. कोणत्या लोकांसाठी हे पारमार्थिक कार्य करायचे, कोणत्या संतांबरोबर भक्ती प्रसार त्या क्षेत्रात व्हावा, हे ठरले असते. म्हणूनच संत लौकिक रूपात आणि योगसाधने द्वारे एकमेकांच्या भेटी घेतात. मुख्य उद्देश भक्तांना आत्मज्ञान करून परमेश्वरापर्यंत पोहोचविणे, हे कार्य ते करतात. संत लौकिक संसारात गुंतलेल्या, अडकलेल्या भक्ताच्या त्रिताप निवारणार्थ काही चमत्कार करतात व त्यामुळे साधारण माणसाला संताची ओळख होते. त्यांच्यावर श्रद्धा जडते, विश्वास बसतो. भक्त या संताला सद्गुरु म्हणून स्वीकारतो. मला या चरित्र नायकांबद्दल उत्सुकता निर्माण झाली म्हणून नागपुरला रेशिमबाग भागात राधा-कृष्ण निवास या स्थानावर पोहोचलो. देहरूपात आज हे संत हयात नाहीत, पण आजही त्यांचे स्थान मंगलमय, पवित्र व मन प्रसन्न करून आनंदाची अनुभूती देणारे मी अनुभविले. या संतांचे चिरंजीव, पुत्र-पौत्रादि यांचे तेथे वास्तव्य आहे. माझी भेट त्यांच्याशी झाली. त्यांनी केलेले आदरातिथ्य व विचारपूस अशी होती की मी त्यांच्यातील एक भक्त आहे असे वाटले. ही या संतांची शिकवण प्रत्यक्षात आजही राधा-कृष्ण निवास मध्ये अनुभवास येते.

आम्हां आवडे नाव घेता । तोहि पिता संतोषे ।

उभयता एकचित्त । तरी प्रीत वाढली ।

आम्ही शोभो निकटवासे । अनारिसें न दिसे ।

तुका म्हणे पांडुरंगे । अवघी अंगे निवाली ॥ तु.गा. १८५८

आम्हाला भगवंताचे नाव घेणे आवडते म्हणून परमपित्याला संतोष होतो. गीतेत श्रीकृष्ण सांगतात " जो भक्त मला भजतो त्या भक्ताला मी भजतो." म्हणजेच उभयतांचे चित्त एकरूप होतात. या मुळे उभयतांमध्ये प्रेम असे वाढले आहे की एकमेका जवळ उभे राहीलो तर शोभून दिसतो. आम्ही त्यांच्याहून भिन्न आहोत असे दिसत नाही. आम्ही त्यांच्यातील एक आहोत असे वाटते. तुकाराम महाराज म्हणतात भगवंताने अंग, वृत्ती व चित्त शांत केली आहेत.

सूरदास म्हणाले " "मनसाराम, संत स्थानावर कां वारी करावी हे कळले ना". मनसा म्हणाला "हो ना. संतांच्या ठिकाणी मन प्रसन्न होऊन चित्त शांती मिळते." हा अनुभव आपणास राधा-कृष्ण निवास मध्ये मिळाला. आपण त्यांच्या परिवारातील एक सदस्य आहोत असे आपणास वाटू लागले.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

पू.मायबाईची भाची मंदाताई आत्येघरी सून आली व श्री बाबासाहेब खातखेडकरांची पत्नी झाली. पू.मायबाई व मंदाताई या राजकारणे घराण्यातून खातखेडकरांकडे आल्या. सूरदासने मंदाताईंना विनंती केली की पू.मायबाई राजकारणे घराण्यात साधारण १३ वर्षे होत्या. त्यांच्या जन्मापासूनच्या राजकारणे घरातील गोष्टी सांगून उपकृत करा.

प.पू.मायबाई उर्फ राधाबाई खातखेडकर

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

प.पू.मायबाईंचे घराणे, जन्म व बालपण

श्री बाबासाहेब व मंदाताई यांना पू.मायबाईंच्या गोष्टी सांगताना उत्साह आला. सूरदास एकचित्ताने गोष्टी ऐकू लागले.

पू.बाबाजी देशपांडे नावाचे एक अधिकारी सत्पुरुष आष्टी गावात मालगुजार होते. ते श्रीमंत होते. बऱ्याच गावाची मालगुजारी ब्रिटिश काळात त्यांचे कडे होती. त्याकाळी वाहन यातायात याची साधने कमी होती. घोडा गाडी, बैलगाडी हीच वाहने व शेतीला उपयुक्त अशी साधने उपलब्ध होती. घोड्यावर फेरफटका मारणे, मालगुजारी कारभार आणि शेतीकडे लक्ष देणे हा त्यांचा व्यवसाय. ते धार्मिक, सत् शील, सदाचरणी होते. कुळ-कुळाचार व सणवार श्रीमंती थाटात त्यांचे कडे साजरे होत असे. ते संत असतील असे लोकांना माहित नव्हते. म्हणून त्यांचा शिष्य परिवार नव्हता.

मंदाताई म्हणाल्या की त्यांना अशी माहिती आहे की बाबाजी हे दानशूर होते. गरीबांबद्दल कनवाळू होते. अनेकांना मदत करीत असत. त्यांच्याकडे एकदा एक मुसलमान भक्त आला व म्हणाला "माझ्यावर कृपा करा. मला माझ्या गुरुंचा आदेश आहे की योग साधना शिकायला बाबाजी देशपांडेकडे जा. म्हणून मी आपणाकडे आलो." पू.बाबाजी देशपांडे यांनी त्याला योग शिकविला.

पू.बाबाजी देशपांडे यांच्या वाड्याजवळ पू.मायबाई यांच्या वडिलांचा वाडा होता. आष्टी गावात आल्यावर बाजार आळी जवळ देशपांडे यांचा मोठा वाडा आणि राजकारणे यांचा वाडा आहे. राजकारणे यांच्या वाड्याच्या दोन बाजूने बोळ (लहान रस्ते) असून पुढील भागात देशपांडे यांचा मोठा वाडा व अनेक घर दाटी-वाटीने आहेत. राजकारणे यांच्या वाड्याच्या अंगणासमोर धोंगडे कुटुंब राहत होते. बाजूला विहीर आहे. वाड्यात घरातील रचना व बांधकाम जुन्या पद्धतीचे आहे. अंगणात मुख्य दरवाज्यातून आंत आले की समोरची खोली. त्यांत पाळणा आहे. माजघरात जाण्यासाठी ३-४ फुट रुंद भिंत आहे. या भिंतीत देवघर व कोठार आहे. डावीकडे खोली व स्वयंपाकघर असून माजघरातून माडीवर जाण्यासाठी जिना आहे. माजघराच्या व समोरच्या खोलीच्या उजवीकडे खोली, वरच्या मजल्यावर खोल्या व खाली माजघरानंतर दुसरी खोली आहे. मागील अंगणात पायऱ्यानी उतरून लहान अंगण धुणे भांडी साठी जागा असून संडास आणि स्नानासाठी जागा आहे.

हे घर पू.मायबाईंच्या वडिलांनी १९०२ साली बांधले असावे. याला कारण असे की भरपूर लाकडी खांब व आडवे बीम सागवान लाकडाचे आहेत. त्यांत काही बीम लोखंडी आहेत. त्या लोखंडी बीमवर मेड इन इंग्लंड १९०२ असे लिहीले आहे. या घरात गोदाबाई, मायबाई व त्यांच्या ३ भावांचा जन्म झाला. मोठ्या दोन भावांचा जन्म दुसऱ्या घरी झाला.

मंदाताई सांगत होत्या की मायबाईंचे आजोबा शेषराव यांना एक मुलगा झाला व आजी वारली. आजोबांनी एक डोंबारीणबाई मुलाला सांभाळण्यासाठी ठेवली. हा मुलगा म्हणजे भायजी राजकारणे. काही दिवसांनी शेषराव यांनी ठरविले की भायजी कडे दुर्लक्ष होत आहे म्हणून भायजीला डोंबारीणच्या स्वाधीन केले. त्याला सांभाळायला घेऊन

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

जायला सांगितले. काही दिवसांनी पू.बाबाजी देशपांडे यांना राजकारणे कडील भायजी बदलची माहिती कळली. त्यांचे हृदय कळवळले. भायजीला त्यांनी देशपांडे यांच्या वाड्यात आणले. भायजी देशपांडेकडेच वाढले. सज्जन झाल्यावर देशपांडे कडील कारभार आणि शेतीकडे भायजीनी लक्ष दिले. त्यांनी देशपांडेकडील ही जवाबदारी कुशलतेने सांभाळली.

राजकारणे घराणे हे कर्नाटकातील आहे असे म्हणतात. भोसलेंच्या काळी राजकर्त्यांनी अनेक लोकांना विदर्भात आणले. त्यावेळी १२ गावाची मालगुजारी आणि आष्टी जवळील पांडुर्णा येथील अनेक एकराची शेती राजकारणे यांना मिळाली. भायजी यांनी व्यवहार कुशलतेने पांडुर्णा येथील स्वतःची शेती सांभाळून १९०२ साली घर बांधले. घरी दूध-दुभते आणि गडी माणसांची ये जा होती. ते श्रीमंत होते असे म्हणावयास हरकत नाही. देशपांडे गर्भश्रीमंत होते. बालाजी चे नवरात्र आणि देवीचे नवरात्र अश्विन महिन्यात एकावेळी येते. देशपांडेकडील बालाजीची मिरवणूक राजकारणेच्या घरावरून जात असे. तेव्हा राजकारणे कडे देवी समोर पर्दा टाकण्यात येत असे. वयानुसार भायजीचे लग्न देवसरकार यांच्या मुलीशी झाले. तिचे नांव सारजाबाई होते.

पू.भायजी उर्फ त्र्यंबकराव राजकारणे
(प.पू.मायबाई उर्फ राधाबाई चे वडील)

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

भायजी यांचे नांव त्र्यंबकराव शेषराव राजकारणे होते. त्यांना खालील अपत्ये झाली.

प.पू.मायबाई उर्फ राधाबाईचे बंधू व भगिनी

१. इ.स. १९०० कृष्णराव उपाख्य तात्याजी राजकारणे
२. इ.स. १९०२ रामराव उपाख्य भाऊसाहेब राजकारणे
३. इ.स. १९०४ गोविंदराव उपाख्य भैयासाहेब राजकारणे
४. इ.स. १९०६ गोदाबाई उपाख्य बाई राजकारणे (देशपांडे)
५. इ.स. १९१० मैना राजकारणे (पू.राधाबाई उपाख्य मायबाई खातखेडकर)
६. इ.स. १९१२ नारायणराव उपाख्य आप्पासाहेब राजकारणे
७. इ.स. १९१४ यशवंतराव उपाख्य बाबासाहेब राजकारणे

कृष्णराव उर्फ तात्याजी यांनी आष्टी येथे राहून शेती सांभाळली आणि भायजी यांना कारभारात मदत केली. रामराव उर्फ भाऊसाहेब यांनी गिरणी, किराणा दुकान आर्वीला काढून आष्टीची शेती केली. ते मुलांच्या शिक्षणाकरिता नागपुरला स्थायिक झाले. गोविंदराव उर्फ भैयासाहेब हे पदवीधर झाले. त्यांनी ई.ए.सी. (एक्स्ट्रा ॲडिशनल कमिशनर) पदाची परीक्षा दिली आणि ई.ए.सी. आणि उप जिल्हाधिकारी म्हणून महसूल विभागात मध्यप्रदेश आणि महाराष्ट्र राज्यात नोकरी केली. ते नागपुरला बजेरियात घर घेऊन स्थायिक झाले. गोदाबाई या लग्न झाल्यावर लवकरच विधवा झाल्या. त्यांची जवाबदारी भैयासाहेबांनी घेतली. त्या शेवट पर्यंत भैयासाहेबांकडे राहिल्या. मैना म्हणजे आपल्या चरित्र

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

नायिका असून त्या चरित्र नायक पू.बापुराव महाराज खातखेडकरांच्या पत्नी झाल्या आणि त्या संत म्हणून प्रसिद्धीस आल्या. नारायणराव उर्फ आप्पासाहेब यांनी सुरवातीला नागपुरला एम्प्रेस मिल मधे नंतर मध्यप्रदेश राज्य परिवहन मधे नागपुर, जबलपुर, छिंदवाड्याला नोकरी करून नागपुरला स्थायिक झाले. यशवंत उर्फ बाबासाहेब यांनी कोर्टात नोकरी केली. नागपुर हायकोर्टातून सुपरिंटेंडेंट म्हणून निवृत्त होऊन नागपुरला स्थायिक झाले.

मंदाताई व बाबासाहेब यांनी सांगितले की आता मैना उर्फ राधिकाबाई कृष्णराव खातखेडकर यांनी राजकारणे कडे जन्म घेतला तेव्हापासूनची कथा सांगतो. दोघे सांगताना कथेतील प्रसंगांना पुष्टि देत होते.

इ.स. १९१० शके १८३२ (साधारण नाम संवत्सर) चे भाद्रपद कृष्णपक्ष संपत आले. पितृपक्ष ज्या पक्षाला विदर्भात हाडपक म्हणतात, तो पितरांना तृप्त करण्याचा होता. या काळाला विशेष महत्व आहे. ब्राह्मणांना यापुढे आश्विन मधील देवीच्या नवरात्राची तयारी करायची होती. लोकांकडे जाऊन नवरात्रात पहाटे पासून सप्तशतीचे पाठ करायचे होते. पावसाळा संपत आला. बाजरी, ज्वारी, धानाची शेती हिरवीगार होती. तिने भूदेवीला हिरवी शाल अंथरली होती. भाजी-पाल्याची रेलचेल होती. वातावरणात आनंद व उत्साह होता. घराघरात प्रसन्नता होती. आष्टीच्या राजकारणे यांच्या घरी मंत्रोच्चाराने व सप्तशतीच्या पाठाने नवरात्र स्थापना झाली. देवीसमोर अखंड दिवा नवरात्रासाठी तेवत होता. रोज ब्राह्मण सवाष्ण आणि कुमारिका यांना दक्षिणा व भोजन होते. घरातील मंडळी कुलाचाराला धरून देवीची कृपा रहावी म्हणून आरती व तीर्थप्रसादाला सकाळ संध्याकाळ हजर राहत. साष्टांग दण्डवत घालून मनोमन सर्व सुखाची कामना करीत होते. प्रत्येक दिवसाला फुलाची माळ देवीला वाहिली जात होती. या वर्षी देवी आदिमाया ही परब्रह्माच्या मूर्तीनं सगुणरूप घेऊन परमार्थासाठी व भक्तांच्या कल्याणासाठी सगुणरूप घेऊन आष्टीत उतरण्यासाठी उतावीळ झाली. सारजाबाई राजकारणे यांचे नऊ महिने भरले होते. तिचे डोहाळे इतर वेळेपेक्षा काही वेगळेच होते. स्वप्नसुद्धा गोकुळातील, वृंदावनातील गोप गोपींचे, कृष्णाराधनेचे, रंगपंचमी खेळतानाचे, बाल-गोपाल विटी-दांडू व लपंडाव असे खेळ खेळताहेत, राम लक्ष्मण भरत शत्रुघ्न शरयुतीरावर खेळतात, हनुमानजी राम सीते समोर हात जोडून उभे आहेत असे सतत पडायचे.

सारजा भायर्जींना म्हणाली " जर मुलगा झाला तर त्याचे नांव कृष्ण ठेवायचे काय?" भायर्जी म्हणाले "अग तुला मुलगीच होईल. तीन भावंड व एक बहिण आहेच. गोदेला एक बहिण हवी. नक्कीच तिची इच्छा पूर्ण होईल."

सारजा व भायर्जींना काळजी होती की नवरात्र निभेल काय? नवरात्राचे दिवस व्यवस्थित गेले. नवरात्राचे नवमीचे पारणे पार पडले. विजयादशमीचा दिवस उजाडला. इंद्रधनुष्य पूर्वेला सप्तरंगी छटा घेऊन आकाशात दिसू लागले. थोडी मेघ गर्जना झाली. पावसाने महामाया देवीच्या आगमनाची वार्ता दिली. घरातील लोकांचे जेवण झाले होते. सारजाबाईने सर्वांना सावध केले. घरातील मंडळींनी आदिमाया जगदंबेच्या आगमनाची तयारी केली. उत्सुकता संपली आणि गोंडस मुलीने किंकाळी देऊन निर्गुणातून सगुणात पृथ्वीवर पदार्पण केल्याची वार्ता दिली. घरातील मंडळी व शेजारी आनंदित झाले. भायर्जीकडून सर्वांना साखर वाटली. राजकारणे घराणे आज धन्य झाले. खरं म्हणजे सर्वांना बाळ जन्माला आले येवढीच समजूत होती. प्रकृतिला मात्र माहित होते की तिने निर्गुणाला घेऊन तिच्या सखीला जन्म दिला आहे.

प.पू.मायबाई उर्फ राधाबाई उर्फ मैना यांचे जन्मस्थान, आष्टी

देशपांडे, धोंगडे, देशमुख कडील लोक आले. विचारू लागले. काय हो काय झालं? भायजी म्हणाले "देवी अवतरली. गोदू आज आपल्या सर्वापेक्षा जास्त आनंदी आहे. तिला बहिण मिळाली." गोदूला सर्व बाई म्हणत. सारजाने गोदूला जवळ बोलाविले. त्या तीन वर्षांच्या बाईच्या डोक्यावरून सारजेने हात फिरविला. तिने गोदूला सांगितले- "बाई तुला खेळायला बहिण हवी होती ना. मी ती तुला आणून दिली आहे. तू तिला जपशील ना? तूच तिला सांभाळायचे बरं का." बाई म्हणाली "हो हो ! ती माझीच लाडकी बहिण आहे. मी आता बाहुलीशी नाही खेळणार. आता तर मला चालती बोलती बाहुली मिळाली. उद्यापासून तिची आंघोळ, जेवण मी करू काय?" सारजाबाईना बाईचे कौतुक वाटले व बाळाला जवळ घेऊन प्रेमळ नजरेने न्याहाळले. चिमुकलीला भूक लागली म्हणून बाळाचे पोट भरविले.

१२व्या दिवशी चिमुकलीला पाळण्यात टाकले. बाईने या १२ दिवसांत तिच्या चालत्या बोलत्या बाहुलीचे अनेक नामकरण केले. सर्वांना या नामावलीत "मैना" हे नांव आवडले. नामाभिधान पण "मैना" म्हणून झाले.

सारजाबाई बरोबर ३ भाऊ व एक बहिणी कडून मैनेचे लाड होऊ लागले. या सर्वांचेच लक्ष मैने कडे होते. मैना सरकू लागली, रांगू लागली, प्रथम बोंबडे बोल बोलू लागली. मैनेच्या प्रत्येक गोष्टीची चर्चा घरात शेजारी होऊ लागली. मैनेला प्रत्येक जण लक्ष देऊन जपू लागला. कडेवर घेऊन कौतुक करायचा. तात्या, भाऊ तर मैनेच्या मागे मागे राहत. भैया मैनेच्या हातात खेळणी देत. पाळण्यातील चिमण्या व गोंडे हलतांना बघून मैनेची नजर हलायची तेव्हा ती खुदकन हसायची. निर्गुण महामाया प्रकृतिच्या विविध रूपाकडे व रंग छटाकडे बघून हसून म्हणत होती की सखे तुझे माझे नाते व प्रेम अखण्ड राहणार आहे. तू मात्र मला या पुढे सांभाळ. तिच्या सखीने आश्वासन दिले की मैना हसायची.

मैनेला ३ मोठे भाऊ व बहिण होतीच, सारजाबाईने पाठीवर अजून २ भाऊ दिले. या सर्वां मध्ये ती खेळू लागली, बागडू लागली. भायजीची विशेष आवडती झाली. तिने कधी हट्टीपणा केला नाही की रडून कोणते मागणेही केले नाही. तिच्या स्वभावात समाधानाचे लक्षण असायचे. खेळण्यात राम लक्ष्मण व सीतेच्या दगडाच्या मूर्ति येत. त्यांना पाळण्यात टाकण्यात येई. मैनेने ओवाळलेली आरती बोंबड्या बोलात होई. या आरती पूजेत मुल सहभागी होत.

भायजी व सारजेला वाटे ही मैना इतकी शांत व समाधानी कशी? काल देवघरात येऊन बसली. भायजी सारजाला म्हणाले " श्रीरामाच्या मूर्तिला मी आंघोळ घालते. कपडे घालते, गंध लावून फूल वाहते. असे मैना म्हणाली."

सारजाबाई म्हणाल्या "मैनेला देवाची ओढ दिसते. परमार्थ आणि भक्ती जेथे असेल तेथे ती आनंदाने रमेल."

भायजी चरकले. "अग अस काय म्हणते. तिला फक्त पूजा-टाळ याचेच शिक्षण द्यायचे काय? तिला पण एखादा मालगुजार मिळेल."

सारजाबाई म्हणाल्या "ती परमार्था बरोबर प्रपंचात सांसारिक जवाबदाऱ्या उत्तम पार पाडेल. यात तुम्हाला शंका नको. अहो तुम्हाला माहित आहे काय? ती तिचे खेळणे, कपडे व्यवस्थित नीट घड्याकरून जागेवर ठेवते. तिला स्वतःला नीट नेटकेपणा आवडतो व भावंडांना पण करायला लावते." मैनेच्या आई वडिलांची स्वतःच्या मुलीचे गुण अवलोकन करता करता छाती अभिमानानी फुलायची. ते म्हणाले भविष्य जरी आपल्याला सांगता येत नाही तरी आपण तिला उत्तमोत्तम द्यावे, येवढेच आपल्या हातात आहे. नशीबाने सर्व मिळेल." त्यांना काय माहित ही मैना किती पुण्य घेऊन जन्माला आली? ती कर्तबगारीने व्यवहार आणि प्रपंच करून परमार्थाची उच्च पायरीवर पताका फडकवील. हे सुद्धा त्यांना व नातलग मंडळीला माहित नव्हते.

सारजाबाईला राम भक्ती होती. त्या सर्व मुलांना रामरक्षा स्तोत्र, भीमरूपी स्तोत्र, मनाचे श्लोक शिकवायच्या. मैना सारजेच्या मांडीवर बसून देवाकडे बघत आईने शिकविलेले स्तोत्र व श्लोक बोंबड्या बोलात म्हणू लागायची. त्या समयी मैना फारच लोभस दिसायची.

बुधराम याने सूरदासला विचारले "राजकारणे घराणे मैनेच्या जन्मामुळे पावन झाले. राजकारणे घरांत आधी कोणी संत झाले काय?" सूरदासनी उत्तर दिले "अशी माहिती उपलब्ध नाही. परंतु परमेश्वरी इच्छा व संकेताप्रमाणे ईश्वर संत होऊन जन्म घेतो ते भक्ताच्या उद्धारासाठी. ईश्वर इच्छा व संकेताचे कारण काळ गेल्यावरच लोकांना कळते.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

आदिमायेने राजकारणे घराणे निवडून त्या कुटुंबाला व कुटुंबा बरोबर अनन्य भक्तांना परमार्थ मार्गावर न्यायचे होते, असे म्हणता येईल." असे म्हणतात की राजकारणे घराण्यात ७ पिढ्यानंतर एक स्त्री सती गेली. म्हणून लग्न कार्य प्रसंगी राजकारणे कडे सतीची हळद मंदिरापासून आणून वधू-वरांना लावायची पद्धत आहे.

भायजीचा स्वभाव कडक होता. त्यांनी लोकांमधे आदर मिळविला होता. त्यांना आष्टीत सन्मान होता. देशपांडे कडील कारभारामुळे आजू बाजूच्या गावात त्यांना लोक ओळखत होते. पांडुर्णा येथील शेती उत्तम होती. तिथे लक्ष घालावे लागे. ते कधी पांडुर्णाला राहत तर कधी आष्टीला. एकदा भायजी पाळण्यावर बसले होते, सारजाबाई व्हरांड्यात वाती वळत होत्या. मैना, गोदाबाई, भावंड व कोळी यांची भागीरथी अंगणात खेळत होती. श्रावणाचा पाऊस आला. मुल व्हरांड्यात आली. मैनेने सारजाबाईला म्हटले "आई परवा गोकुळाष्टमी आहे न." सारजाबाई म्हणाल्या "हो. कां ग ? पाऊस आला म्हणून आठवले का?" मैना म्हणाली "आई तू मला कृष्णाची गोष्ट सांगितली होती ना." सारजाबाई म्हणाल्या "हो ग, तुला एकदा सांगितली गोष्ट कशी इतक्या दिवसानंतर आठवते."

मैना म्हणाली "तसं नाही, मी, बाई वगैरे आताच कृष्ण जन्म खेळू का?"

"कशी खेळणार?" सारजाबाई ने विचारले.

"आपला बाबा लहान बाळ आहे ना, त्याला मी कृष्ण करते व भायजीच्या जवळ पाळण्यावर देते. मी यशोदा होणार."

भायजी म्हणाले "अग शहाणे, तू इतकी मोठी झाली काय यशोदे एवढी."

मैना म्हणाली "भायजी मी खेळात यशोदा होणार आहे." पुढे ती म्हणाली "बाई तू देवकी हो बरं का, तात्या वसुदेव होईल आणि भायजी नंदबाबा. आप्पा बलराम होईल. बाकी सर्व घरातले गोप होतील. चला आपण पाळण्यात कृष्णाला झोके देऊ."

घरातील सर्वांनाच मैनेचे कौतुक वाटले.

सारजाबाई म्हणाल्या "का ग मैने, मला तर कोणतेच काम दिले नाही."

मैना म्हणाली "आई, आपल्याकडे गोपी नाहीत तर तू व भागीरथी गोपी हो."

मैनेने खेळविलेला खेळ सर्वांना आवडला. सर्व घरात आनंद द्विगुणित झाला. मोठ्यांना हसू आले.

सर्वांनीच मैनेचे ऐकले व कृष्णा बरोबर खेळले.

विवेक सूरदासला म्हणाला "मुलाचे पाय पाळण्यात दिसतात तसेच पू.मायबाईचे (मैनेचे) गुण लहानपणीच कळायला लागले होते. हो ना."

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

सूरदास म्हणाले खरं आहे विवेक. विवेक त्यावर म्हणाला "तिचे मुळात परमेश्वराप्रति प्रेम लहानपणीच होते व ते गुण तिच्या आवडीच्या खेळात दिसत होते. त्यावेळी कोणाला अशी कल्पना नसेल की मैनेचा परमार्थ कसा होईल. ती संत होईल हे तरी त्यावेळी कोणालाच कल्पना नव्हती. मुलीचा प्रपंच कसा होईल ही काळजी सर्वांनाच असते. हीच मैना पुढे अनेक भक्तांची "यशोदा" झाली आणि तिला "मायबाई" म्हणून ओळखू लागले.

मनसारामने सूरदासांना विचारले की मैना इतर खेळ खेळत असेल ना?

सूरदास म्हणाले की त्यांनी ऐकलेल्या गोष्टीवरून असे दिसते की मैना, बाई, मैत्रिणी व भावंड लपंडाव, सागरगोटे इतर मुलांप्रमाणेच खेळत होते. आट्या-पाट्या, भातुकलीचा खेळ, लगोरी, टिपऱ्या असे खेळ मैना व बाई खेळायच्या. भाद्रपद महिन्यात भोंडला व भुलाबाईची गाणी बायकांच्या उपस्थितीत म्हणायच्या आणि फुगड्या खेळायच्या. घरात कुळ-कुळाचार आणि सणवार होत होते. अशा प्रकारे भायजी राजकारणे ह्यांच्या घरात उत्साह आणि आनंदाचे वातावरण होते.

सूरदास म्हणाले "भायजींच्या घरात परमार्थाबद्दल खूप ओढ नसली तरी मैनेच्या लीलेने राजकारणे घराण्यात परमार्थ मार्गासाठी बाग फुलायला सुरवात झाली.

आष्टीत ४थ्या वर्गापर्यंत शिक्षण घेता येत होते. ५वी ते मॅट्रिक शिक्षणासाठी आर्वीला जावे लागे. कॉलेज शिक्षणासाठी मुंबई, कलकत्त्याला जावे लागे. तात्या, भाऊ, भैया, आप्पा व बाबा यांचे शिक्षण आष्टी व आर्वीला झाले. मैना व बाई ४थी पर्यंत आष्टीलाच शिकल्या.

मैना व बाई शिकत होती तर मोठी भावंड आर्वीला शिकायला जायची. मैना व बाई भावांसाठी जेवणाचा डबा भरणे, कपडे सापडत नसले की त्यासाठी मदत करणे, आईला कामामधे मदत करणे, घर आवरणे, धान्य निवडणे अशी कामे आवडीने करीत असत. सारजाबाई त्यांच्या दोन्ही मुलींना हळदी-कुंकू व इतर निमित्ताने ओळखीच्या घरी आणि नातेवाईकांकडे नेत असत.

राजकारणेचा बाबा ६ महिन्याचाच होता. भायजींचे घर आनंदाने बहरले होते. पण नियतीने काही वेगळेच वळण घेतले. सारजाबाईला अल्प आजार आला आणि अचानक तिची प्राणज्योत मालवली. त्याकाळी अत्याधुनिक वैद्यकीय सेवा, तत्पर वाहन सेवा आणि उच्च शिक्षणाचा अभाव होता. आष्टीत तर वैद्य व जाणकार कडून जी काही काढे औषध, घरगुती उपचार आणि पथ्य पाणी मिळेल ते त्या रोगीला लागू पडले व इष्ट परिणाम झाला तर ईश्वराचे आभार मानीत असत. रोगी दगावला तर "ईश्वरेच्छा बलीयसी" समजून समाधान मानावे लागे.

भायजींच्या संसाराला दृष्ट लागली. सर्व कुटुंबावर दुःखाचा डोंगर कोसळला. आप्तेष्ट दुःखात सहभागी झाले. ८-९ वर्षाची बाई व ६-७ वर्षाची मैना ह्या मुली अजून घराची जबाबदारी घेण्याच्या वयात आली नव्हती. भायजींची मुले आईला पोरकी झाली. घरात बाईमाणूस नसल्यामुळे वडील व आईची जबाबदारी पूर्णपणे भायजींच्यावर आली.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

रोजचे घरातील दैनंदिन सांभाळताना भायजीचे कष्ट वाढले. ५ मुल व २ मुलींचे काय करावे लागत नाही? मुलांच्या शाळा अभ्यास, बाजार-हाट, शेतीवाडीचा कारभाराबरोबर त्यांच्या आंघोळी, कपडे, नाश्ता, जेवण, दुखणे आले तर ते न चुकणारे होते. भायजींना ही सर्व कामे करावी लागत. मुलांना आईची उणीव भासून देणे यासाठी त्यांची धडपड सुरु झाली. सर्व मुलांना एका वेगळ्या जबाबदारीची जाणीव झाली. भायजींना दुखवायचे नाही आणि पुढे येऊन भायजींना रोजच्या कामामधे मदत करायची. त्यांचा आदर व सन्मान कुठेही कमी होऊ नये याकडे मुलांचे विशेष लक्ष होते. मैनातर एक पाऊल पुढे होती. मैना सर्व भावांची आणि बाईची लाडकी होती, तरी घरच्या कामासाठी मदत करण्यात पुढे असायची. या घटने मुळेच की काय मैनेला कर्तव्याची आणि घराच्या जबाबदारीची जाणीव वय नसताना आधीच आली. कर्तव्याची आणि कामाची दक्षता, येणाऱ्याचे आदरातिथ्य, नातलगांप्रति आदर व प्रेम, जबाबदारी घेण्याची व निभावण्याची कुशलता, लोकांचे मन ओळखण्याची सवय आणि घरात प्रसन्नता व आनंद नांदावे याचा मैनेसह सर्वांचा कटाक्ष असे. हे सर्व गुण मैनेच्या वागण्यात आई गेल्यामुळे वाढू लागले. इतर भावंडांवर हाच परिणाम दिसून आला. भायजींचे विशेष प्रेम मैने प्रति होते. मैनेचे व्यवहार व गुण उत्तमोत्तम वाढून एका जबाबदार बाईचे वागणे असावे असा हा बदल भायजींच्या लक्षात आला व ते समाधानी झाले. ते मैनेला व बाईला जवळ घेऊन बसायचे, गोष्टी सांगावयाच्या, पाळण्यात जवळ बसवायचे. भायजीचे रिते मन मैनेबरोबर पाळण्यात झोके घ्यायचे. झालेल्या रोजच्या कष्टाचे परिश्रम-परिहार रात्रीच्या वेळी होत असे. भायजींच्या मांडीवर दोघी बहिणी, आप्पा व बाबा झोपी जायचे. भायजी पण मनाचे समाधान मानून उद्याच्या कामासाठी विश्रांती घ्यायचे. झोपी जायचे.

काही दिवस असेच गेले. देवसरकार म्हणजे कै.सारजाबाईकडची मंडळी भायजी व मुलांना भेटायला आली. त्यांनी परत जातांना भायजींना सल्ला दिला "घरात लहान लहान मुलं आहेत व त्यांच्याकडे बघणे व वाढविण्यासाठी आपणास अनेक कष्ट होत आहेत. आपला संसार अजून अर्ध्यावर आहे. मुलांना अजून आईची आवश्यकता आहे. तेव्हा आपण दुसरे लग्न केले तर आपणास नवीन येणाऱ्या पत्नीची संसारात मदत होईल. तसेच आपल्या उर्वरीत आयुष्यात अर्धांगिनीची सोबत होईल. तेव्हा आम्हास असे वाटते की आपण दुसरे लग्न करून घ्यावे."

भायजीने पूर्ण विचार केला व सांगितले " माझे मन दुसऱ्या लग्नासाठी तयार नाही. परंतु माझ्या मनात येत आहे की तात्या आता १८ वर्षांचा झाला आहे. त्याचेच लग्न करून सून घरी आणावी." ही बातमी सर्व आप्तेष्टांच्या कानावर गेली. समोर राहणारे देशपांडे यांच्या मनात आले की त्यांच्याच घराजवळ राहणारे रामभाऊ कोळी मास्तरांची भागीरथी ही आता १२ वर्षांची झाली आहे, ती तात्यासाठी योग्य आहे. ती रोजच्या बघण्यातील तर आहेच व भायजींच्या चांगल्या परिचयाची आहे. भायजींच्या मुलाबरोबर रोज खेळणारीच आहे. रामभाऊ कोळी मास्तरांकडे जाऊन देशपांडे यांनी हा विचार सांगितला. कोळी मास्तरांची परिस्थिती तशी पगारावर अवलंबून होती. त्याकाळी घरांत शेती-वाडी असणारे घर म्हणजे स्थैर्य आणि संपन्नता असलेले मानायचे. राजकारणे घरांत शेती धान्य मुबलक होतेच, त्याबरोबर भायजींना मान सन्मान व लोक आदर होताच. भायजींचा तात्या रामभाऊ कोळी मास्तरांना योग्य वाटला. मग उशीर कशाला?

देशपांडे हे रामभाऊ कोळी यांना घेऊन भायजींना भेटले. तात्याची सोयरीक भागीरथी बरोबर कशी योग्य आहे ते सांगितले. भायजीला पण सोयरीक ही योग्य आहे असे वाटले. देण्या-घेण्याच्या व्यवहारांत, सोयरीक जुळविताना काहीच अडचण नव्हती. भायजीच्या घरात आनंदाचे वातावरण आले. मैना व बाईची मैत्रिण भागीरथी आता वहिनी म्हणून भायजींच्या घरात येणार होती. तात्याने होकार दिलाच होता. सर्व भावंडांना आनंद झाला. मैत्रिणीच्या नात्यात वहिनी म्हणून भागीरथीने स्थान घेतले. भायजीने मुहुर्त बघून तात्याचे लग्न भागीरथी बरोबर लावून दिले.

तो काळ असा होता की मुलगी १० वर्षांची झाली की आई-वडिलांच्या मनात चिंता प्रवेश करत असे. मुलीसाठी ओळखीचे व योग्य स्थळ संशोधनाची सुरुवात होत असे. मुलगी लग्न होई पर्यंत दुसऱ्याघरचे धन म्हणून सांभाळावी लागते असा समज होता. १० वर्षात मुलीला स्वयंपाक करणे, सोवळे-ओवळे, पूजा, सण-वार यांचे नियम, रीति-रिवाज आणि घर जबाबदारीने सांभाळण्याची समज येते नव्हे यायलाच पाहिजे. हा समज समाज गृहीत धरत असे. भागीरथी कोळी याला अपवाद नव्हती. तिने भायजींच्या घरी तात्याची गृहलक्ष्मी म्हणून गृहप्रवेश केला. भायजींनी अखण्ड सौभाग्यवती भव असा आशीर्वाद दिला. नवीन संसारात तिला सासरे, चार दीर आणि दोन नणंद असा प्रेमाचा परिवार मिळाला. भागीरथीने कुशलतेने ही जबाबदारी सांभाळली. ती सर्व आप्तेष्टांच्या कसोटीला खरी ठरली. प्रत्येक कर्तव्य तत्परतेने होत असे. तिला घरातील सर्वांप्रति प्रेम होते. मन जिंकण्याची किमया जणू ती जन्मापासून घेऊन आली असावी. तिला धैर्य होते. याच आप्तेष्टांबरोबर लुटपुटीचे खेळ खेळणारी भागीरथी हिने आदराचे स्थान थोड्याच दिवसात मिळविले. भायजींच्या मुलांना 'सारजा' आईची जागा भागीरथीने केव्हा घेतली हे कळलेच नाही. ती सर्व राजकारणेच्या घरी आई म्हणून वावरू लागली.

पू.बाबाजी महाराज ग्रामस्थ (लोधीखेडा जि. छिंदवाडा म.प्र.) ह्यांची बहिण श्री रामभाऊ कोळींना दिली होती. ते भागीरथीच्या लग्नाला आले. तिला आशीर्वाद दिला. "अखण्ड सौभाग्यवती भव", "यशस्वी भव". भागीरथीच्या लग्नानंतर पू.बाबाजी ग्रामस्थ आष्टीला कोळी यांच्याकडे येत असत. साहजिकच भागीरथीकडे पण येत. त्यांनी एकदा भागीरथीचे तिच्या तोंडावर राजकारणे परिवारासमोर कौतुक केले. चिमुकल्या भागीरथीने इतक्या लहान वयात केवढी मोठी जबाबदारी सांभाळली. भायजीने पण तिचे कौतुक केले. घरातील मुल तिथे होतीच. पू.बाबाजी महाराज म्हणाले "ही तर राजकारण्यांची आई आहे." मुल तर या नावाला खुष झाली व भागीरथीचे नाव आई झाले. पू.बाबाजी हे संत होते. त्यांना भविष्याचे ज्ञान होते. कोळी कडून नाते संबंध होताच तेव्हा पू.बाबाजींनी भायजींना चेष्टा मस्करी करतांना सांगितले "भायजी तुमची मैना तर जगन्माता आहे." भायजींना वाटले लहान मुलींना महाराज मातेची उपमा देत असावे. आपल्या हिंदू प्रथे प्रमाणे कन्या ह्या देवीरूप असतात ना. तसेच हे महाराज म्हणत असावे. पण याची प्रचीती थोड्याच दिवसात सर्वांना येणार होती. ती मैना आजची सर्व भक्तांची पू.मायबाई झाली, जगन्माते स्वरूप!

चितरंजन सूरदासांना म्हणाला "पू.बाबाजी ग्रामस्थ यांचे पू.मायबाईंच्या जीवनात विशेष स्थान असले पाहिजे. त्यांचे दर्शन हे पू.मायबाईंच्या जीवनांत सर्वप्रथम आलेले संत म्हणून म्हणता येईल."

सूरदास म्हणाले "पू. ग्रामस्थ महाराजांचा खातखेडकरांचा संबंध पू.मायबाईंकडून म्हणजे मैने कडून पुढे आला. परमेश्वराचे कार्य संतांकडून घडते. प्रत्येक संताचे अनेक संतांशी संबंध येतो. पारमार्थिक उन्नतीसाठी ते एकमेकांना सहाय्य करीत असतात. साधकावस्थेत प्रत्येक संत विविध संतांकडून आशीर्वाद घेतो. त्यांना पारमार्थिक मार्गदर्शन पण मिळते. या मुळे संत स्वतःची पारमार्थिक उन्नती करून घेतात आणि भक्तांना भक्ती मार्गावर आणून त्यांची पण उन्नती करतात. पू.मायबाई व पू.बापुराव महाराज खातखेडकरांच्या जीवनांत पू.बाबाजी महाराज ग्रामस्थांचे स्थान पूज्यनीय संत व मार्गदर्शक म्हणून होते."

बुधराम म्हणाला की संताचे जीवन कष्टमयच जास्त असते असे अनेक संत चरित्रावरून वाटते. पू.मायबाईंचे चरित्र असेच असावे.

सूरदास सांगू लागले "पूर्व पुण्याईने संतांचा अनुभव व सहवास मिळतो. यासाठी पूर्व संचित व भाग्य असले की संत समागम सहज प्राप्त होते. या संतांचा अंकित झाला तो हरिभक्तच असतो. हरिभक्त म्हणून ही पायरी मिळवायला व आत्मतत्त्व जाणण्यासाठी आणि स्वतःचे चित्त परमात्मस्वरूपी एकरूप होण्यासाठी कापरासारखे जळावे लागते. स्वतःचे अस्तित्व परमात्म्यांत ज्योतिरूपाने विलीन होते. म्हणजे देहबुद्धि जाऊन स्वतःचे अस्तित्व भगवंतात समर्पण करावे लागते. तेव्हा हे विश्वचि माझे घर असे वाटून जिकडे तिकडे देव दिसू लागतो. श्रीज्ञानेश्वर माऊलीने सांगितले आहे."

कापराची वाती उजळली ज्योति । ठायीच समाप्ती झाली जैसी ।
साधुबोध झाला नुरोनिया ठेला । ठायीच मुराला अनुभव ।
मोक्षरेखे आला भाग्ये विनटला । साधुंचा अंकिला हरिभक्त ।
ज्ञानदेवा गोडी संगती सज्जनी । हरी दिसे जनीवनी आत्मतत्त्वी ॥

सूरदास म्हणाले "पू.मायबाईंचा संसार श्रीज्ञानोबा माऊलीने वर्णिल्याप्रमाणेच आहे. मैनेचा संसार हा लौकिक दृष्ट्या कठिण व कष्टमय होता. पण खातखेडकरांकडे पारमार्थिक श्रीमंतीचा खजिना अभूतपूर्व होता. तेव्हा आता पर्यंत सांगितलेल्या मैनेच्या पूर्व इतिहासाला पुढे नेतो.

भायजीने तात्याजीच्या लग्नानंतर गोदाबाईंचे लग्न करण्याचे ठरविले. वय १२-१३ वर्षांचेच असेल. वरोरा येथील देशपांडे घराण्यात त्यांचे धूमधडाक्यात लग्न लावले. लग्न झाल्यावर वर्षातच बाई गरोदर राहिली. नियतीने गोदेच्या नशीबात वैधव्य लिहीले होते. काळाने गोदेच्या नवऱ्यावर घात केला. गोदाबाई व भायजीवर हा दुसरा आघात झाला. गोदेला माहेरी आणले तेव्हा ३ महिन्यांची गरोदर होती. सासरच्या मंडळींनी गोदेला परत घरी नेले नाही. मधल्या काळात गोदेचे मूल पण गेले. भायजी काळजी करू लागले तेव्हा गोदेचा भाऊ भैयासाहेब यांनी भायजींना आश्वासन आणि वचन दिले की बाईची काळजी करू नका.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

ते जिवंत असे पर्यंत बाईला अंतर न देता ते सांभाळतील. भैयासाहेबांनी शेवट पर्यंत बाईला स्वतःजवळ मान देऊन ठेवले. भैयासाहेब बाईचा विचार व मत संसाराच्या प्रत्येक गोष्टीमध्ये घेत. बाई या आदराची व्यक्ती म्हणून राजकारणे घराण्यात होती. मैनेची ती बहिणच नाही तर सखी होती. एकमेकांचे प्रेम होते. तसे सर्व भावंडांमध्ये प्रेम खूप होतेच.

गोदाबाईच्या लग्नानंतर मैनेचे लग्न करायचे होते. भायर्जीना वाटत असे की काही दिवस मैनेनी गोदाबाईच्या सोबत रहावे. म्हणून ते काही काळ निश्चित होते. त्यांना वाटले की गोदाबाई मैने सोबत राहून दुःख विसरेल. गोदेला मैनेच्या सहवासात विरंगुळा मिळेल आणि ते आनंदाने क्षण घालवतील. मैना स्वभावाने लाघवी असल्यामुळे गोदेला मैनेच्या लग्नपर्यंतचा काळ स्वतःचे दुःख विसरून केव्हा निघून गेला हे कळलेच नाही.

भाऊसाहेबांनी आर्वीत शिक्षण घेऊन शिक्षक म्हणून आष्टीला नोकरी केली. तात्या बरोबर शेतीच्या कामात लक्ष घालून भायर्जीना मदत करू लागले. भाऊसाहेबांनी आष्टीत गिरणी चालविली. ती बंद पडल्यावर आर्वीला राहून किराणा दुकान चालविण्याचा प्रयत्न केला. त्यांचेही वय आता लग्नाचे झाले. धर्माधिकारी यांची मुलगी चंद्रभागा हिचे बरोबर त्यांचे लग्न झाले. चंद्रभागाबाई भागीरथीबाई बरोबर काही दिवस आष्टीत राहिल्या व पुढे त्या भाऊसाहेबांच्या व्यवसायामुळे आर्वीला गेल्या.

भैयासाहेब हुशार होते. त्यांचे आर्वीमध्ये शिक्षण झाले व नागपूरला शिक्षण संपल्यावर नोकरी करण्याचे ठरविले. त्यांचेही वय झाल्यामुळे भायर्जीनी त्यांचे लग्न काटोलचे श्रीमंत मालगुजार बाबाजी वाचासुंदर यांची मुलगी इंदिराबाई हिचे बरोबर लावला. बाबाजी वाचासुंदर हे तहसीलदार होते. त्यांनी भैयासाहेब राजकारणे यांना नोकरी संबंधी मार्गदर्शन केले. प्रथम ते नागपूरला नायब तहसीलदार म्हणून नोकरीला लागले. पुढे वकीलीची परीक्षा देण्यासाठी ते कलकत्त्याला गेले आणि बी.ए. ची पदवी संपादन केली. तेथून परत आल्यावर एक्स्ट्रा ॲडिशनल कमिशनर (ई.ए.सी.च्या) च्या परीक्षेला बसले. ही परीक्षा पास झाल्यावर ते ई.ए.सी. म्हणून कामावर रुजू झाले. ते या हुद्द्यावर महाराष्ट्र, मध्यप्रदेश मध्ये होते. प्रथम नागपूरला त्यांची नोकरी सुरू झाली. कोर्ट कचेरीत सर्व हुद्द्यांच्या अधिकाऱ्यांच्या त्यांच्या ओळखी वाढू लागल्या. मान सन्मान पण वाढला होता.

आप्पासाहेब आर्वीला शिकत होते. बाबासाहेब आष्टीत शिकत होते.

मैनेनी भागीरथीबाई बरोबर राहून संसाराच्या जबाबदारीच्या अनेक गोष्टी शिकल्या. दोघेही शांत व सात्विक वृत्तिच्या व धैर्यवान होत्या. समयसूचकता, प्रसन्नता व मनकवडेपणा ह्यामुळे ते समोरच्या व्यक्तित्वे मन सहज जिंकून घेत होत्या. परिस्थितीनुरूप त्यांना बऱ्याच गोष्टींचे ज्ञान कमी वयात मिळाले.

गोदाबाईच्या लग्नापासून मैना लुगड घालायला शिकली. मैना, भागीरथी व गोदाबाई या घरात मिळून मिसळून कामाचा भार वाटून घ्यायच्या. त्यांच्या गप्पा गोष्टी होत असत. त्या भावांच्या व भायर्जीच्या

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

दैर्घ्याकडे लक्ष ठेवीत व त्या संबंधी एकमेकाशी बोलत. अधून मधून सारजाबाईची आठवण येत असे. कधी पुराणातल्या गोष्टी, महाभारत, रामायणाच्या गोष्टी, तर कधी संतांच्या गोष्टी त्या शांत बसले असतांना करीत होत्या.

एकदा मैना म्हणाली "सारजाआई ने आपल्याला राम लक्ष्मण व सीतेची गोष्ट सांगितली. त्यांचे बंधु प्रेम किती छान होते. आपले सर्व भाऊ पण तसेच आहेत. उत्तम बंधु प्रेम आहे. रामाला बहिण नव्हती. आपल्या भावांना मात्र दोन बहिणी मिळाल्या आहेत." बाई म्हणाली "महाभारतातील ते पाच पांडव होते ना, त्यासारखे आपले भाऊ आहेत. आपल्या घरात संपादणाऱ्या आणि या भावांना शोभेल अशी पत्नी त्यांना मिळाली." मैना म्हणाली " द्रौपदीला किती कष्टातून जावे लागले. तिला आपल्याच आप्तेष्टांच्या अग्नि परीक्षेला उतरावे लागले. तिने कृष्णाचा धावा केला व तो कृष्णाला ऐकू आला म्हणून कृष्ण तिच्या अडचणीच्या वेळी धावून आला. पाच पांडवांची पत्नी सती म्हणून पूज्य झाली." भागीरथी म्हणाली "सीतेला पण वनवासात जावे लागले. लोकांच्या अग्निपरीक्षेला जावे लागले. ती पण सती झाली. आपण म्हणतोना अहिल्या द्रौपदी सीता तारा मंदोदरी तथा, पंचकन्या स्मरेन्नित्यं महापातक नाशनम्."

बाई म्हणाली "कन्या म्हणून त्या स्तुत्य आहेत की सती म्हणून, श्लोकांत पंचकन्येला नमस्कार केला आहे." तिघीही हसल्या. मैना म्हणाली त्या सर्व पहिले कन्याच होत्या व लग्नानंतर सती होण्यासाठी त्यांना तप व परीक्षा द्यावी लागली. आधी कन्या असतांना व लग्नानंतर व नावाने त्या अहिल्या, द्रौपदी, सीता, तारा, मंदोदरीच होत्या. शेवटी व्यक्तिशः आधी व नंतर एकच व्यक्ति होत्या. त्या वंदनीय आहेतच ना ! "

मैनेने सारजाबाई कडून अनेक कथा ऐकल्या होत्या. आदर्श गोष्टींचा तिच्या मनावर परिणाम होत होता. तिचे मन या गोष्टीने धार्मिक बनले.

कन्येचे कर्तव्य सांसारिक जीवनात कसे असावे याचा ती विचार करू लागली. स्त्रीने पति बरोबर कसा व्यवहार ठेवावा, संसारात स्त्रीचे स्थान, सांसारिक जबाबदाऱ्या, परमार्थ, भक्ती, प्रेम यावर मैना चिंतन करू लागली. तिची चित्तशुद्धी वाढू लागली. व्यवहारात सात्विकतेची भर पडू लागली. "शुद्ध ज्याचा भाव झाला, दुरी नाही देव त्याला" मुक्ताई म्हणते.

मैनेला अजून एक गोष्ट आठवली. ती म्हणाली " बाई, तुला आईने (सारजाबाईने) सांगितलेली अनुसूया मातेची गोष्ट आठवते काय? तिने तर ब्रह्मा-विष्णु-महेश या देवांसमोर सत्व परीक्षा दिली."

बाई म्हणाली " स्त्री जातिलाच सत्व परीक्षा द्यावी लागते या जगात. मी तर आता संसारात पडायचे नाही असे ठरविले आहे. भैयाच्या सोबतीला राहीन. मला तर परमार्थाबद्दल माहिती नाही. पण या जन्माचा संसार संपला. तुझा व भावांचा संसार बघायचा व त्यातच सुख मानायचे. मैना तुला बघून वाटते की तू नक्की चांगला संसार करशील. आता घरच्या जबाबदारीचे तुला बरेच कळते. तुला लोक ओळखता येतात.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

मैना म्हणाली "बाई, स्त्रीचे भाग्य हे पूर्वसंचितावरच आहे. आपले संचित पुण्याईचे व्हावे म्हणून सांसारिक कर्तव्याबरोबर परमार्थाकडे लक्ष ठेवून भगवंतावर भार सोपवावा. कुठे इकडे तिकडे मन भटकण्यापेक्षा मन व कर्तव्य संसारासाठी लावणे व बरोबरीने चित्त देवावर केंद्रित करणे यातच स्त्री जातिला यश आहे. ते भूषण आहे. देवाकडून विश्वास व श्रद्धेची ताकत मिळाली की संसार उत्तम होतो. संसार उत्तम झाला की परमार्थही घडतो. परमार्थ करायचा असो की संसार स्वतःवर दृढ विश्वास, देवावर श्रद्धा आवश्यक आहे."

बाई म्हणाली "हो ना ! म्हण आहेच की प्रपंच परमार्थ वेगळाचि नाही" पुढे ती म्हणाली " खरं सांगू तुला लहानपणापासून देवाची, पूजेची आणि परमार्थाबद्दल उत्सुकता आहे. तुला आवड आहे. देव करो तुला योग्य स्थळ येऊ दे."

बुधराम सूरदासला म्हणाला एकाच घरात सर्व भावंड वाढली परंतु परमार्थाबद्दल मैनेचे विचार जास्त प्रगल्भ होते ना?

सूरदास म्हणाले "पू.मायबाईनेच घरातील सर्वांना परमार्थाची दिशा दिली. लहानपणचे तिचे विचार केवढे अर्थपूर्ण आणि महत्वाचे आहे, ते तिच्या बोलण्या-वागण्यावरून जवळच्या लोकांना कळले नाही. तिने लहानपणीच इतरांच्या नकळत साधना सुरु केली. तिचे चिंतन, मनन हीच तिची ईश्वर भक्ती होती आणि घरातील कामे ही पूजा होती. या मानसिक व कृतीच्या प्रक्रियेत ईश्वराचे स्मरण व प्रेम फुलत होते."

सूरदास म्हणाले ज्ञानेश्वर माऊली सांगतात

दशेची वाट न पाहता । वयसेचिया गावा न जाता ।

बालपणीच सर्वज्ञता । बरी तया ॥

पू.मायबाईनी बालपणीच पारमार्थिक ज्ञान मिळविले. ते उपजत होते. त्यांत पूर्व सुकृत व पुण्याई आहेच. त्यामुळे तीक्ष्ण बुद्धीने व्यावहारिक व पारमार्थिक ज्ञानांची सांगड कशी घालावी याचा परिपाठ स्वबळावर सुरु केला. वयानुरूप विवाहासाठी परिपूर्ण होऊन उभी राहणारी मैना सर्वार्थाने संसार आणि परमार्थाचा भार स्वतःवर घेण्या इतपत परिपक्व झाली होती. माहेरचा प्रेमबंधनाचा उंबरठा ती नूतन संसारासाठी ओलांडण्यासाठी तयार होती. प्रपंचाची वेस जवळ आली.

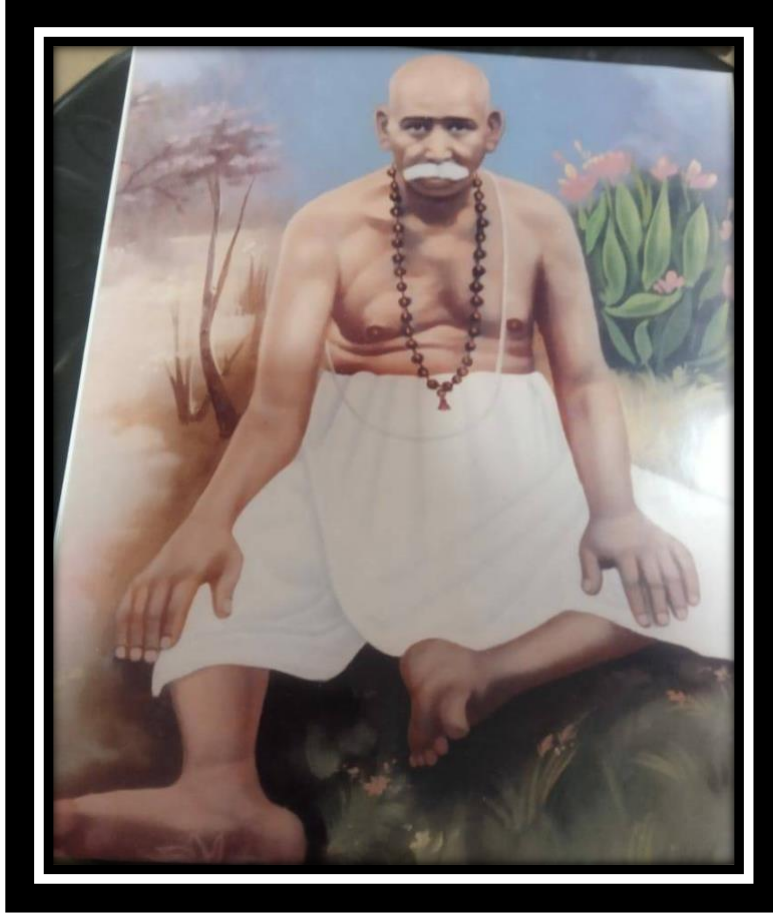
भायजींच्या मनात मैनेच्या लग्नाचा विचार घोळू लागला. नातेवाईक आणि मित्रांना सांगून ठेवले होते. भायजींना स्थळांची माहिती मिळत होती. भायजींचे मित्र वामनराव सोनक वर्धला होते. कोर्ट कचेरीत ते मोठ्या हुद्द्यावर होते. श्री.बापुराव उपाख्य कृष्ण सितारामपंत खातखेडकर यांचे स्थळ वामनरावांनी भायजींना मैनेसाठी सुचविले. त्याकाळच्या परिस्थिती प्रमाणे या स्थळाची चौकशी झाली. माहिती घेतली. तात्या, भाऊ, भैया आणि गोदाबाईनी या संबंधी संमती दिली. भायजीने होकार कळविला.

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

सूरदास म्हणाले की मी तुम्हाला पू.बाबाजी ग्रामस्थांची थोडक्यात माहिती पुढे सांगतो. त्यांचा संबंध पुढील कथेशी आहे. त्यानंतर पू.बापुराव महाराजांची कथा सुरु करण्या आधी त्यांची गुरु परंपरा सांगतो व कथा पुढे नेतो.

पू.श्री.बाबाजी उर्फ वामन व्यंकटेश ग्रामस्थ महाराज

पू. बाबाजी महाराज ग्रामस्थ

पू.बाबाजी महाराज ग्रामस्थ यांचा जन्म चंद्रपुरला कार्तिक शुद्ध २ शके १७९७ ई.स. ३१.१०.१८७५ (रविवार) ला झाला. वडिलांचे नांव व्यंकटेश आणि आईचे नांव मैना होते. मैना हिचे वडील नागपुरचे सत्पुरुष

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

आयाचित महाराज होते. साहजिकच मैना अत्यंत धार्मिक घराण्यातील होती. रघुजी राजे भोसले यांनी आयाचित महाराजांचा अनुभव आल्यावर व संत म्हणून ओळखल्यावर जुने नागपुर येथे आयाचित मंदिर बांधले. पू.बाबाजींना आजोबा कडून धार्मिक वळण मिळाले. आई मैना ही नागपुरला पू.बाबासाहेब महाराज जामदार यांच्याकडे दर्शनाला जात होती. चंद्रपुरला पू.निकालस महाराज यांचे ती दर्शन घेत असे. ती श्रद्धाळू होती आणि संतांची सेवा करण्यास तत्पर असायची. ती रोज निकालस महाराजांसाठी दूध नेत असे. बरेच वर्ष ही सेवा बघून पू.निकालस महाराजांनी तिला आशीर्वाद दिला की तुझा मुलगा परमेश्वर कार्यासाठी येईल आणि विश्वकल्याणासाठी आणि भक्ती प्रसाराचे कार्य करेल. तो मुलगा म्हणजे पू.बाबाजी महाराज ग्रामस्थ होय.

पू. ग्रामस्थ महाराजांच्या घराण्यात ७ ब्रह्मचारी होऊन गेले. बाबाजी महाराज हे सुद्धा ब्रह्मचारी होते. त्यांचे शिक्षण नागपुरला झाले. त्यांनी आई असे पर्यंत तिची सेवा केली.

पू. ग्रामस्थ महाराजांना पू. वासुदेवानंद सरस्वती (टेंबे स्वामी) यांनी अनुग्रह दिला. आई वारल्यावर प्रयाग, काशी, अयोध्या, मथुरा, गुजरात मधले अनेक तीर्थ स्थानाचे दर्शन घेऊन साधु संतांच्या भेटी घेतल्या. ह्यांनी पारमार्थिक ज्ञान प्राप्त केले, उपासना केली.

एकदा नर्मदातीरी मंडला येथे संत मेळावा होता. तेथे पू. ग्रामस्थ महाराज गेले. त्या भागात धीरजसिंह डाकू श्रीमंतांची लूट करून गरीबांना मदत करीत असे. तो देवावर विश्वास ठेवून देवाची उपासना करीत असे. पोलीस त्याच्या मागावर होते. त्यावेळी पू. ग्रामस्थ महाराजांनी धीरजसिंहची भेट घेतली व रात्रभर त्याच्याशी पारमार्थिक चर्चा केली. हे संभाषण त्यावेळचे पोलीस अधिकारी हनुमानप्रसाद यांनी ऐकले. हनुमानप्रसाद ग्रामस्थ महाराजांना शरण गेले आणि त्यांचे भक्त झाले. पू. बाबाजी यांना ते जेथे बदली होऊन जातील तेथे नेत असत. १९१२ साली हनुमानप्रसाद यांनी पू. बाबाजी यांना लोधीखेडा या गावी आणले.

पू. बाबाजींची राहणी साधी होती. धोतर आणि सदरा (शर्ट) घालायचे. ते कुणालाही काहीच मागत नसत. त्यांनी भूक भागविण्यासाठी माती खाऊन कन्हान नदी चे पाणी पिऊन राहिले. असे कठोर तप हा त्यांचा पारमार्थिक प्रगतीचाच भाग होता.

एकदा ३-४ दिवस उपाशी असतांना पू. बाबाजी कन्हान नदीचे पाणी पीत होते. त्यांच्या समोर किसन तेली याने दूध आणले व प्यायला दिले. तेव्हा पू. बाबाजी म्हणाले की त्यांच्या जवळ दूधाचे पैसे नाहीत. किसन तेली याने पैसे न घेता आग्रहाने दूध दिले व पू. बाबाजी यांना पाजले. पू. बाबाजी यांना ते दूध मधुर व इतके स्वादिष्ट लागले की त्यांनी जीवनात इतके चविष्ट दूध कधी प्यायले नव्हते. ही घटना समोर मनीराम साव बघत होता. मनीरामने पू. बाबाजी यांना घरी नेले. पू. बाबाजी मनीराम सावला म्हणाले की तू या दूधाचे पैसे किसन तेली याला दे. आपण दोघेही गावात जाऊ. ते गावात गेले. त्यांची प्रथम गाठ किसन तेली याचा भाऊ पांडुरंग तेली यांचेशी झाली. पांडुरंग तेलीला वरील घटना कळल्यावर कळले की किसन तेली हा कितीतरी दिवसापासून अंथरुणाला खिळून आहे. तो सायकलवर दूध घेऊन नदी काठी येणे

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

अशक्य आहे. सर्व मंडळी किसन तेलीला भेटली. किसन याने पण सांगितले की त्याने दूध पू. बाबाजींना दिले नाही. सर्वांना समजले की दूध भगवंताने किसन तेलीच्या रूपात येऊन पू. बाबाजींना दिले. पू. बाबाजींच्या डोळ्यांत अश्रुधारा वाहू लागल्या. मनीराम साव पू.बाबाजींचा शिष्य झाला.

हनुमानप्रसाद यांची बदली पांडुर्णा येथे झाली. पू. बाबाजी पण त्यांच्या बरोबर गेले. हिवरखेड नावाचे गांव पांडुर्ण्यजवळ होते. तेथे एक व्यक्ती महाराज म्हणून होती. तसेच त्यागावी एक वजनदार व्यक्ती बळीराम ढोमणे सद्भक्त व संतांचे आदरातिथ्य करणारा होता. त्या महाराजांनी पू. बाबाजी यांना हिवरखेडला बोलावून लोकांसमोर पारमार्थिक विषयावर बोलण्यासाठी तसेच पू. बाबाजींची फजीती व्हावी या उद्देशाने बोलाविले. पू. बाबाजी यांनी उत्तम उपदेश करून सर्वांचे समाधान केले. यामुळे श्री बळीराम ढोमणे हे पू. बाबाजींचे भक्त झाले. पू. बाबाजी हिवरखेडला अधून मधून येऊ लागले.

हिवरखेड येथे पू. बापुराव धानोरकर यांची शेती होती. ते सद्भक्त उत्तम भजन म्हणत. त्यांना पारमार्थिक विषयाची आवड होती. ते पण पू. बाबाजींचे शिष्य झाले. पू. बाबाजी जेव्हा हिवरखेडला येत तेव्हा ते बापुराव धानोरकर आणि बळिराम ढोमणे कडे येत. ढोमणेकडे मुक्काम असला की पू. बाबाजी चे जेवण तयार करण्याची सेवा पू. बापुराव धानोरकरांकडे असायची. निस्पृह, अनन्य शरण राहून पू. बाबाजींची गुरुसेवा पू. बापुराव धानोरकरांनी केली. पू. बाबाजी ग्रामस्थ महाराज ब्रह्मलीन झाल्यावर पू. बापुराव महाराज धानोरकर आणि त्यानंतर पू. भाऊसाहेब महाराज ग्रामस्थ (पू. बाबाजी महाराज ग्रामस्थ यांचे पुतणे) हे लोधीखेड्याला गादीवर बसले. पू. बापुराव महाराज आणि पू. मायबाई महाराज खातखेडकर यांच्याशी पू. बाबाजी महाराज ग्रामस्थ, पू. बापुराव महाराज धानोरकर आणि पू. भाऊसाहेब महाराज ग्रामस्थ यांचा संबंध आणि प्रेम असल्यामुळे भेटी गाठी होत असत.

सूरदास यांनी सांगितले की पू. बापुराव व पू. मायबाई महाराज यांचे संत कार्यामधे देवीभक्त पू. निकालस महाराज चंद्रपुर, दत्तभक्त पू. बाबाजी महाराज ग्रामस्थ, हनुमानभक्त व रामभक्त पू. बापुराव महाराज धानोरकर आणि या संतांच्या शिष्यांचा संबंध आला. असे अनेक शिष्य पू. बापुराव महाराज खातखेडकरांकडे मार्गदर्शन आणि आशीर्वाद घेण्यासाठी येत होते.

*****

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ प.पू.श्री सद्गुरु बाबासाहेब महाराज प्रसन्न ॥

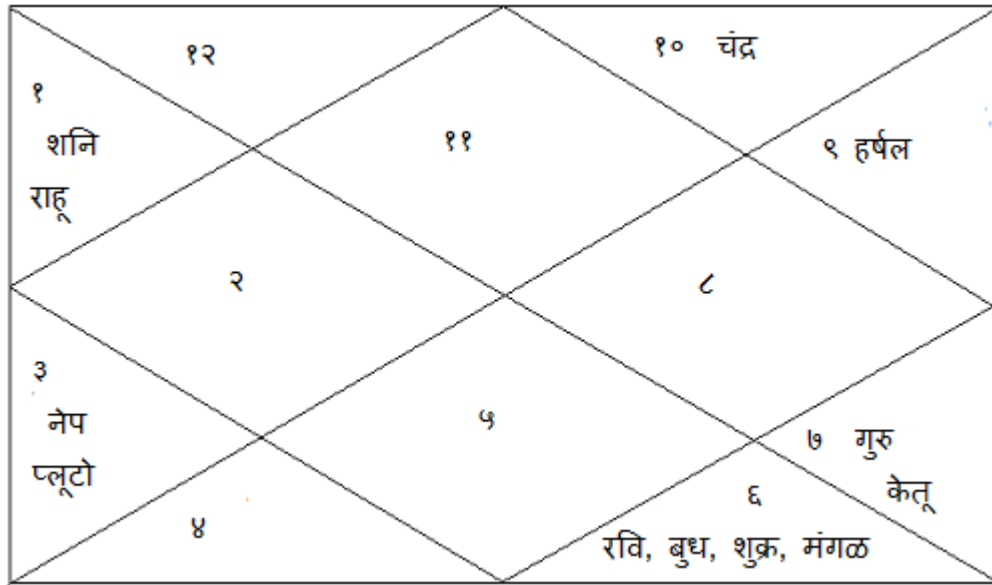
॥ प.पू.श्री सद्गुरु बापुराव महाराज प्रसन्न ॥

॥ प.पू.श्री सद्गुरु मायबाई महाराज प्रसन्न ॥

प.पू.श्री.मायबाई तथा राधिकाबाई कृष्णराव खातखेडकर

जन्म स्थान : आष्टी - आर्वी जिल्हा : वर्धा (महाराष्ट्र) अक्षांश - २१.१३ उत्तर , रेखांश - ७८.१५ पूर्व
जन्म तारीख : १३.१०.१९१० { आश्विन शुद्ध १०(दसरा) शके १८३२ (साधारण नाम संवत्सर) }
जन्म दिवस : गुरुवार , जन्म वेळ : दुपारी ३.३० वा. , स्थानिक वेळ : दुपारी ३.१३ वा.
जन्म नक्षत्र : श्रवण - चरण : ३ , नक्षत्र स्वामी : चंद्र , जन्म राशी : मकर , राशि स्वामी : शनि
नाडी : अंत्य , योनी : वानर , गण : देवगण , वर्ण : वैश्य
चरणाक्षर : खे जन्म नांव : खेमदेवी

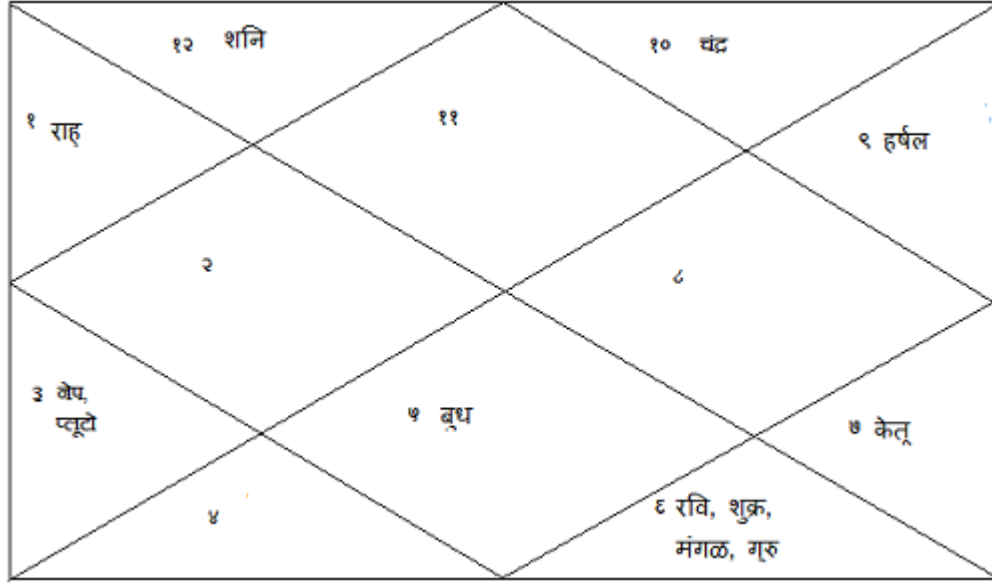
जन्म कुंडली

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

भाव चलित

ग्रह	राशि	अंश	नक्षत्र	राशि स्वामी	नक्षत्र स्वामी
लग्न	कुंभ	१०.४५.२५	शततारका २	शनी	राहू
रवि	कन्या	२६.३५.१२	चित्रा १	बुध	मंगळ
चंद्र	मकर	१८.१३.०३	श्रवण ३	शनी	चंद्र
मंगळ (मार्गी)	कन्या	२१.२२.१८	हस्त ४	बुध	चंद्र
बुध (मार्गी)	कन्या	८.४४.५४	उत्तरा ४	बुध	रवि
गुरु(मार्गी)	तुला	१.०४.४२	चित्रा ३	शुक्र	मंगळ
शुक्र (मार्गी)	कन्या	१५.२७.०३	हस्त २	बुध	चंद्र
शनी (वक्री)	मेष	११.३९.५०	अश्विनी ४	मंगळ	केतू
राहू (वक्री)	मेष	२६.४४.०९	कृतिका १	मंगळ	रवि
केतू (वक्री)	तुला	२६.४४.०९	विशाखा ३	शुक्र	गुरु
यूरेनस (मार्गी)	धनु	२८.५०.२३	उत्तराषाढा १	गुरु	रवि
नेपच्यून(मार्गी)	मिथुन	२८.५३.४६	पुनर्वसु ३	बुध	गुरु
प्लूटो (मार्गी)	मिथुन	५.१३.४६	मृग ४	बुध	मंगळ

॥ प.पू.श्री सद्गुरु बापुराव महाराज व प.पू.श्री सद्गुरु मायबाई महाराज चरणारविंदार्पणमस्तु ॥

*****

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ प.पू.श्री सद्गुरु बाबासाहेब महाराज प्रसन्न ॥

॥ प.पू.श्री सद्गुरु बापुराव महाराज प्रसन्न ॥

॥ प.पू.श्री सद्गुरु मायबाई महाराज प्रसन्न ॥

प.पू.श्री बापुराव महाराज तथा कृष्णराव सितारामपंत खातखेडकर

जन्म स्थान : वर्धा (महाराष्ट्र) अक्षांश - २०.४१ उत्तर रेखांश - ७८.४० पूर्व

जन्म तारीख : ५.८.१८९६ { आषाढ कृष्ण ११ (कामिका एकादशी) शके १८१८ (दुर्मुखी नाम संवत्सर) }

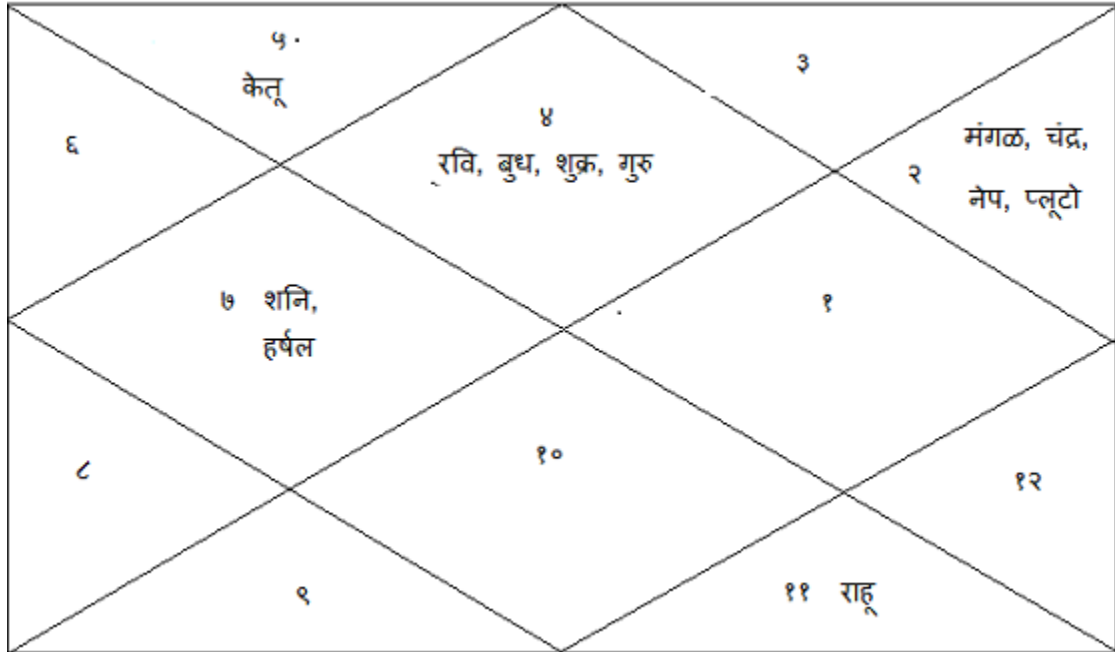
जन्म दिवस : बुधवार जन्म वेळ : सकाळी ४.२२ वा. ते ६.३६ वा. दरम्यान (पत्रिकेसाठी जन्म वेळ सकाळी ५.३० वा. गृहित धरली आहे. त्याप्रमाणे स्थानिक वेळ : सकाळी ५.१५ वा. आहे.)

जन्म नक्षत्र : मृग - चरण : २, नक्षत्र स्वामी : मंगळ, जन्म राशी : वृषभ, राशि स्वामी : शुक्र

नाडी : मध्य, योनी : सर्प, गण : देवगण, वर्ण : वैश्य

चरणाक्षर : वो

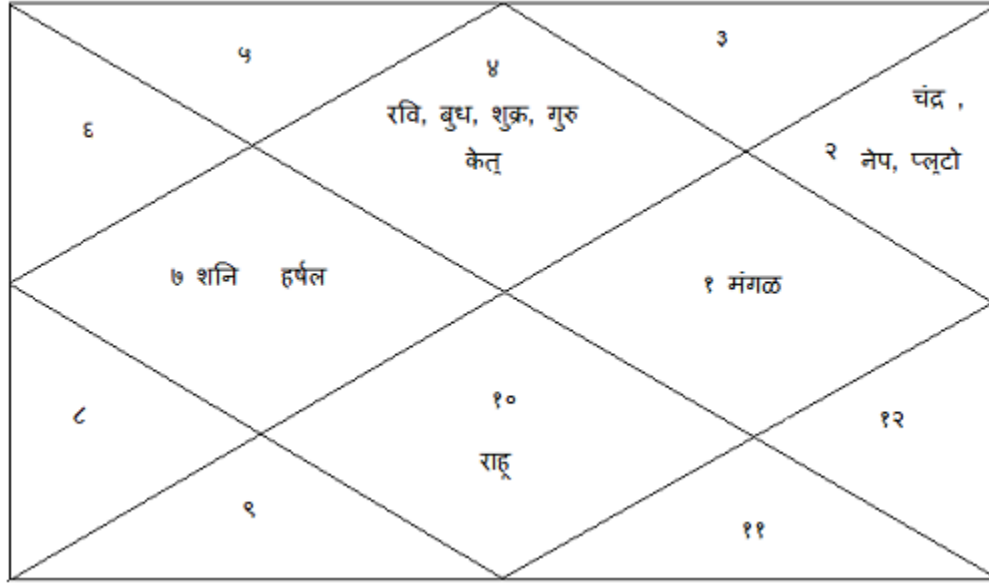
जन्म कुंडली

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

भाव चलित

ग्रह	राशि	अंश	नक्षत्र	राशि स्वामी	नक्षत्र स्वामी
लग्न	कर्क	१५.०५.३२	पुष्य ४	चंद्र	शनी
रवि	कर्क	२०.३६.३२	आश्लेषा २	चंद्र	बुध
चंद्र	वृषभ	२७.२३.११	मृग २	शुक्र	मंगळ
मंगळ (मार्गी)	वृषभ	०.४१.२५	कृतिका २	शुक्र	रवि
बुध (मार्गी)	कर्क	२५.१४.१८	आश्लेषा ३	चंद्र	बुध
गुरु (मार्गी)	कर्क	२६.०४.२२	आश्लेषा ३	चंद्र	बुध
शुक्र (मार्गी)	कर्क	२७.५५.४८	आश्लेषा ४	चंद्र	बुध
शनी (मार्गी)	तुला	२०.२२.०७	विशाखा १	शुक्र	गुरु
राहू (वक्री)	कुंभ	२.०१.३६	धनिष्ठा ३	शनी	मंगळ
केतू (वक्री)	सिंह	२.०१.३६	मघा १	रवि	केतू
हर्षल (मार्गी)	तुला	२८.०३.३९	विशाखा ३	शुक्र	गुरु
नेपच्यून (मार्गी)	वृषभ	२७.११.३१	मृग २	शुक्र	मंगळ
प्लूटो (मार्गी)	वृषभ	२१.००.०६	रोहिणी ४	शुक्र	चंद्र

॥ प.पू.श्री सद्गुरु बापुराव महाराज व प.पू.श्री सद्गुरु मायबाई महाराज चरणारविंदार्पणमस्तु ॥

*****

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

एका परिचित व्यक्तीला प.पू.महाराजांची व प.पू.मायबाईंची पत्रिका दाखविली होती. ही व्यक्ती प.पू.महाराजांना ओळखतही नाही. त्यांचे रिमाक्स जोडीत आहे.

1. भाव चलीत कुंडली जास्त चांगल्यारीत्या जीवन समजण्यास मदत करते आहे .
2. सप्तमेश हर्षल सोबत ,हर्षल -मंगल182 डिग्री ,भावचलीत कुंडलीत राहू सप्तम स्थानी -द्विभार्या योग स्पष्ट आहे सप्तमेश.... शनी उच्च :-साधारणतः दुसरी भार्या जीवनभर सोबत असते ..हर्षल विलक्षण बुद्धिमत्ता असलेली भार्या देऊ शकतो
3. मंगळ -हर्षल प्रतियुती :182 डिग्री :-वडीलांचे अकस्मात निधन दर्शवितो .एक अपत्य सुद्धा अचानक देवाघरी गेले का .....कन्फर्म करावे
4. रवी ,बुध ,गुरु ,शुक्र -8 डिग्री च्या आत -आश्लेषा नक्षत्रात -व्यक्ति जगद्गुरु होते ,अप्रतिम योग आहे येथे कर्क राशीत ,जगद्गुरु उच्च :-असाधारण गुरु भक्ति आणि गुरुकृपा दर्शवितात ,अति सुंदर अप्रतीम योग ..नरदेही नारायण वास करतो अशा स्थिती मध्ये ....आश्लेषा नक्षत्र तीव्र फळ देते .. त्यात नवमेष गुरु लग्नी करकी उच्च-----प .पूज्य .महाराज या ग्रह मांडणी मुळे साक्षात जगद्गुरु झाले ..परमज्ञानी झाले ...साक्षात परब्रह्म -----महाराजांना अनंत कोटी कोटी साष्टांग दंडवत
5. चंद्र -नेपच्यून युती लाभ स्थानी ,चंद्र लग्न स्वामी :जातकास दिव्य दृष्टी प्रदान करते ...काका पण आध्यात्मिक अधिष्ठान असलेले असतात /योगी दिव्य दृष्टी असलेली व्यक्ति परम मित्र असते.
6. वयाचे 32 वे वर्ष महत्वाचे :काही विशेष घटना घडली असेल ,कृपया बघणे
7. शनी -रवी -90 डिग्री :-भावडांचे सुख कमी करेल कारण रवी हा द्वितीयेस ..व्यक्ति एकुलती एक पण असू शकते ...कृपया बघणे.

पूज्य मायबाई यांची पत्रिका फल (प.पू.मायबाईंची माहिती सांगितल्यावर परिचिताची टिप्पणी)

अष्टम स्थानी चार ग्रह आपल्या पत्रिकेत आहेत व 12 व्या स्थानी चंद्र .. चार ग्रहांचा चंद्र सोबत होणारा प्रथम प्रतीचा नव पंचम योग आपल्या पत्रिकेत घडतोय .. आपण साक्षात परब्रह्म आहात.

तृतीय स्थानी शनी , नवमात केतू आणि गुरु ..साक्षात धर्मसिंधू परब्रह्म आहात आपण माते 🙏🙏

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

भावचलीत पत्रिकेत सप्तम् आणि अष्टम स्थानचे स्वामी एकमेकांच्या राशीत आहेत आणि जन्म पत्रिकेत दोन्ही अष्टम स्थानी आहेत .शुक्र चंद्र सोबत अंशात्मक दृष्टीने नव पंचम योग करायला चाललाय .. संकेत अगदी स्पष्ट आहेत. आपले यजमान व आपण दोघेही परम पूजनीय आहात .. आपणास या मूढमतीचा साष्टांग दंडवत व मुखी सदैव राम नाम असावे ही आपल्या चरणी प्रार्थना

श्री राम जय राम जय जय राम 🙏🙏

नेपच्यून आणि प्लुटो पंचम स्थानात आणि 11 व्या स्थानी हर्षल दिव्य शक्ति व ज्ञान प्रदान करतात .. माते ...श्रींच्या कृपेने जेवढे सुचले व जेवढे या अल्पमतीस कळले

ते कथन आपल्या चरणी अर्पण 🙏🙏🙏🙏

श्री राम जय राम जय जय राम 🙏🙏🙏

*****

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥